

ДЕРЖАВНЕ АГЕНТСТВО ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНЕ СПЕЦІАЛІЗОВАНЕ ГОСПОДАРСЬКЕ ПІДПРИЄМСТВО
«ЛІСИ УКРАЇНИ» (ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ»)
ФІЛІЯ «СТОЛИЧНИЙ ЛІСОВИЙ ОФІС»

ОВРУЦЬКЕ НАДЛІСНИЦТВО

вул. Шевченка, 3, с. Дубовий Гай, Житомирська область,
тел.: +38 (04128) 6-35-19, ovrutske.slg@e-forest.gov.ua, ovruchslg@ukr.net

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор
Філія «Столичний лісовий офіс»
ДП «Ліси України»

Сергій ЗАЄЦЬ

ЗВІТ

**за результатами післяпроектного моніторингу впливу планованої
діяльності на довкілля
Філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України»
(Овруцького надлісництва)**

у відповідності до Висновку з оцінки впливу на довкілля планової діяльності:
№ 21/01-20226169592/1 «Суцільні санітарні рубки – площа 2085,6 га,
Коростенський район, Житомирська область»

Державне агентство лісових ресурсів України
Національна академія наук України
Український орден «Знак Пошани» науково-дослідний інститут
лісового господарства та агролісомеліорації ім. Г. М. Висоцького

ПОЛІСЬКИЙ ФІЛІАЛ УКРАЇНСЬКОГО ОРДЕНА «ЗНАК ПОШАНИ»
НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ІНСТИТУТУ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА ТА
АГРОЛІСОМЕЛІОРАЦІЇ ім. Г. М. ВИСОЦЬКОГО
(Поліський філіал УкрНДІЛГА)

10004, с. Довжик, вул. Нескорених, 2, Телефон: +380959455800
Житомирський р-н, Житомирська обл. e-mail: polysskiy_branch@ukr.net

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор Поліського філіалу УкрНДІЛГА,
канд. с.-г. наук, с. н. с.
 В. В. Шевчук
« 31 » грудня 2025 р.

ЗВІТ

про науково-дослідну роботу за темою № 10.02/2025:
«ПІСЛЯПРОЕКТНИЙ МОНІТОРИНГ З ВИКОРИСТАННЯ ЛІСОВИХ
РЕСУРСІВ У ПОРЯДКУ ПРОВЕДЕННЯ СУЦІЛЬНИХ САНИТАРНИХ
РУБОК НА ТЕРИТОРІЇ ФІЛІЇ «СТОЛИЧНИЙ ЛІСОВИЙ ОФІС»
ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ»
(ОВРУЦЬКЕ НАДЛІСНИЦТВО)
за 2025 рік
(заключний)

Керівник НДР:
старший науковий співробітник
канд. с.-г. наук, с. н. с.

Віктор ШЕВЧУК

РЕФЕРАТ

Звіт про НДР: 24 сторінки, 3 таблиць. Звіт складається з вступу, 3 розділів, висновків, переліку використаних джерел та додатка.

Мета роботи: дослідити поширення рідкісних видів флори і фауни, рідкісних оселищ на ділянках планової діяльності на території Овруцького надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України».

Методика досліджень: методи лісової таксації, лісознавства, лісівництва, лісової типології, фітоценології, ботаніки, зоології, екології, созології.

Результати НДР будуть використані у практичній діяльності Овруцького надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України», зокрема по збереженню та відновленню цільових об'єктів моніторингу.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ПІСЛЯПРОЕКТНИЙ МОНІТОРИНГ, СМАРАГДОВА МЕРЕЖА, ОВРУЦЬКЕ НАДЛІСНИЦТВО, ФІЛІЯ «СТОЛИЧНИЙ ЛІСОВИЙ ОФІС», ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ», БЮТОП, ФІТОЦЕНОЗ, РІДКІСНІ ВИДИ ФЛОРИ І ФАУНИ, РІДКІСНІ ОСЕЛИЩА, СУЦЬЛЬНІ САНІТАРНІ РУБКИ, ЛІСОВІДНОВЛЕННЯ.

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	4
1. МЕТОДИКА ПІСЛЯПРОЕКТНОГО МОНІТОРИНГУ.....	5
1.1. Перелік цільових об'єктів, що підлягають моніторингу на території, де планується проведення планової діяльності.....	5
1.2. Періодичність та головні завдання моніторингу біорізноманіття та біотопів.....	5
1.3. Показники, які досліджуються у цільових об'єктів на видовому рівні.....	5
1.4. Показники, які досліджуються у цільових об'єктів – рідкісних природних оселищ (біотопів)	8
2. РЕЗУЛЬТАТИ ПІСЛЯПРОЕКТНОГО МОНІТОРИНГУ ОВРУЦЬКОГО НАДЛІСНИЦТВА ФЛІЯ «СТОЛИЧНИЙ ЛІСОВИЙ ОФІС» ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ» (ВИСНОВОК ОВД № 21/01-20226169592/1 (ДП «ОВРУЦЬКЕ СЛГ»))..	9
2.1. Об'єкти післяпроектного моніторингу	9
2.2. Характеристика ділянок планової діяльності.....	10
2.3. Рідкісні види рослин і тварин на території надлісництва.....	12
2.4. Післяпроектний моніторинг в об'єктах Смарагдової мережі Ovrutskyi (UA0000090) та Slovechanskyi Kriazh (UA0000173) на території Овруцького надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України».....	13
2.4.1. Об'єкт Смарагдової мережі Ovrutskyi (UA0000090)	13
2.4.2. Об'єкт Смарагдової мережі Slovechanskyi Kriazh (UA0000173).....	15
2.4.3. Дослідження щодо впливу на види та оселища об'єктів Смарагдової мережі.....	17
2.5. Ідентифікація належності лісових територій до пралісів, квазіпралісів і природних лісів	20
3. ПЕРЕЛІК ЗАХОДІВ, СПРЯМОВАНИХ НА УСУНЕННЯ ВПЛИВУ ПЛАНОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ВИЯВЛЕНІ МІСЦЯ ЗРОСТАННЯ/ПЕРЕБУВАННЯ ОБ'ЄКТІВ ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ.....	21
ВИСНОВКИ.....	22
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	23
ДОДАТОК А. КВАРТАЛЬНО-ВИДІЛЬНИЙ ПЕРЕЛІК ІДЕНТИФІКОВАНИХ МІСЦЬ ЗРОСТАННЯ/ПЕРЕБУВАННЯ ВИДІВ РОСЛИН І ТВАРИН, ЗАНЕСЕНИХ ДО ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ У ОВРУЦЬКОМУ НАДЛІСНИЦТВІ ФЛІІ «СТОЛИЧНИЙ ЛІСОВИЙ ОФІС» ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ» (ВИСНОВОК ОВД № 21/01-20226169592/1 (ДП «ОВРУЦЬКЕ СЛГ»))	24

ВСТУП

Дослідження є черговим етапом післяпроектного моніторингу цільових об'єктів планової діяльності на території Овруцького надлісництва філія «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України», який здійснюється у відповідності до Висновку ОВД № 21/01-20226169592/1 від 29.09.2022 р. (суцільні санітарні рубки). У процесі реформування лісового господарства ДП «Овруцьке СЛГ» ліквідовано, а на його базі утворено Овруцьке надлісництво філія «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України». Моніторинг виконано на основі натурного обстеження ділянок планової діяльності (суцільні санітарні рубки), у 2025 році.

Головним завданням післяпроектного моніторингу флори, фауни і біорізноманіття було отримати перед проведенням планової діяльності актуальні дані про цільові об'єкти у виділах/частинах виділів, призначених під планову діяльність у поточному році.

Згідно з вимогами оцінки впливу на довкілля, планова діяльність здійснюється з першочерговим врахуванням інтересів збереження видів рослин і тварин, включених до додатку 1 Резолюції № 6 (1998) Бернської конвенції, а також до додатків самої Конвенції, та типів природних оселищ (біотопів) з додатку 1 Резолюції № 4 (1996) Бернської конвенції, інших зразків природних оселищ (біотопів), їхніх комплексів, які повинні охоронятися згідно з Habitat Directive, середовищ існування для мігруючих видів тварин. Бернська Конвенція – Конвенція про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування у Європі (Берн, 19 вересня 1979 р.). Далі у цьому документі – Бернська Конвенція.

Для виділів/частин виділів, де зареєстровано рідкісні види та оселища, на основі експертної оцінки та з урахуванням статей 39, 40 Закону України «Про рослинний світ», статей 39, 40 Закону України «Про тваринний світ», визначено необхідний режим збереження та, за потреби, запропоновано заходи для збереження цільових об'єктів.

Допустимість або недопустимість планової діяльності у зазначених виділах визначали відповідно до вимог щодо режиму збереження популяцій, встановлених в останньому виданні Червоної книги України, а для інших видів та для типів природних оселищ (біотопів) та оселищ видів керувалися експертними оцінками.

Термін «біологічне різноманіття» (біорізноманіття) у даному звіті вживається у визначенні Конвенції про охорону біологічного різноманіття від 1992 р., ратифікованої Законом № 257/94-ВР від 29.11.1994 р.

1. МЕТОДИКА ПІСЛЯПРОЕКТНОГО МОНІТОРИНГУ

1.1. Перелік цільових об'єктів, що підлягають моніторингу на території, де планується проведення планової діяльності

1. Види фауни і флори, зазначені у додатку 1 Резолюції 6 (1998) Бернської Конвенції, а також у додатках до самої Конвенції. Для тварин враховуються осілі види, види, які розмножуються на даній території, залітні, кочові (мігруючі), рідкісні види, види на межі ареалу.

2. Природні середовища існування видів флори і фауни: місця зростання, розмноження, годівлі, полювання, водопою, зимівлі, ночівлі (наприклад, для кажанів), льонки, міграції, житло/хатки і природні схованки.

3. Типи природних оселищ (біотопів) з додатку 1 Резолюції 4 (1996) Бернської Конвенції.

4. Об'єкти Червоної книги України [3, 4, 16, 17] та Зеленої книги України [5].

Переліки видів фауни, флори та природних оселищ наведено за документами:

1. Конвенція про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернська конвенція)[1].

2. Резолюція № 6 (1998) Постійного комітету Бернської конвенції «Про перелік видів, щодо потребують спеціальних заходів на їх збереження» з додатками.

3. Резолюція № 4 (1996) Постійного комітету Бернської конвенції «Про зникаючі природні середовища (оселища), що потребують спеціальних заходів для їх збереження» з додатком 1.

Ідентифікацію типів природних оселищ (біотопів) проводять, користуючись довідниками:

- Національний каталог біотопів України [2];

- Тлумачний посібник оселищ Резолюції №4 Бернської Конвенції, що знаходяться під загрозою і потребують спеціальних заходів охорони [8].

У випадку, коли біотоп на ділянці планової діяльності, для цих ділянок допускається наведення типу лісу за лісовпорядними даними та рослинної асоціації за домінантною класифікацією [9, 10, 11].

1.2. Періодичність та головні завдання моніторингу біорізноманіття та біотопів

На території надлісництва зростають як хвойні, так і мішані, листяні ліси бореального типу. Тому моніторинг біорізноманіття проведено у два терміни: з 20 квітня до 20 травня та з 10 червня до 20 липня поточного року. Дані терміни цілком забезпечують повне виявлення цільових об'єктів – видового складу рослинного світу, гніздових видів птахів, ссавців, комах тощо.

Завданнями моніторингу були: отримання даних про цільові об'єкти на ділянках, запланованих під планову діяльність; розробка плану заходів, визначених режимів збереження цільових об'єктів біорізноманіття та обмежень, внесення змін і доповнень. Для цього використано такі документи: Explanatory Notes and Guide lines for the period 2013-2018.Part 1: The Report Format Field-By-Field Guidance [12]; <https://www.coe.int/en/web/bern-convention/emerald-network> [7]; Національний каталог біотопів України [2]; Тлумачний посібник оселищ Резолюції № 4 Бернської Конвенції, що знаходяться під загрозою і потребують спеціальних заходів охорони [8].

1.3. Показники, які досліджуються у цільових об'єктів на видовому рівні

Для всіх виявлених цільових об'єктів флори і фауни наводиться їх коротка характеристика. Вона включає такі показники:

1. Назву виду.

2. Квартал, виділ.

3. Автора знахідки, дату.
4. Коротку характеристику виявленої популяції.
5. Статус збереження виду.
6. Перспективи збереження виду.
7. Головні загрози.
8. Заходи, які будуть вжиті для збереження виду та його оселища при проведенні планової діяльності.

Статус збереження

Статус збереження – це загальна оцінка стану популяцій певного виду тварин/рослин або типу природних оселищ (біотопів). Оцінюють за двома критеріями:

1. Наскільки добре збережені на території лісокористування природні середовища існування виду (місця для жител і схованок, для зимівлі, гніздування/розмноження/виведення потомства, місця годівлі/полювання, коридори для міграцій/вільних пересувань по території). При цьому враховують як загальну площу придатних середовищ існування, так і ступінь збереженості їхніх природних рис, важливих для існування певного виду тварин/рослин.

2. Здатність популяцій до відновлення, наприклад, до самовідновлення, у разі припинення факторів порушень і турбування, або до відновлення за допомогою спеціальних, технічно доступних та економічно виправданих заходів і технологій.

Загальну екологічну оцінку статусу збереження виду тварин/рослин подають з використанням Explanatory Notes and Guide lines for the period 2013-2018. Part 1: there port for matfield-by-fieldguidance [12]. Статус збереження оцінюється за трибальною шкалою: сприятливий, несприятливий та невизначений.

Перспективи збереження

Перспективи збереження виду оцінюють у довготривалій перспективі і за сукупністю даних про вид, а саме:

- 1) зайнята площа або ареал, площі популяцій;
- 2) розміри і динаміка популяцій;
- 3) площі і якість природних середовищ існування для виду тварин або рослин (оселищ виду).

Рекомендована шкала відносної оцінки: а – перспективи хороші (сприятливі); б – несприятливі і неадекватні (для збереження виду); в – погані (дуже несприятливі); г – невідомо або не можливо встановити.

Перспективи збереження враховуються в оцінці статусу збереження. Статус збереження не може оцінюватися як сприятливий, якщо перспективи збереження не можна оцінити наступним чином: динаміка популяцій конкретного виду тварин/рослин показує, що вид здатен до самопідтримання в довготривалій перспективі як життєздатний компонент у його природних середовищах існування; природний ареал виду не скорочується і ймовірно не почне скорочуватися у найближчому майбутньому (12 і більше років); в даний час зберігаються і ймовірно продовжать існувати достатні за площами/розмірами природні середовища існування (оселища виду) для збереження його популяцій у довготривалій перспективі.

Головні порушуючі фактори і загрози

Головні порушуючі фактори – це несприятливі впливи на популяцію/популяції, що були зареєстровані за період досліджень або на час проведення обстежень. Загрози – це майбутні прогнозовані несприятливі впливи, що очікуються у найближчі 6-12 років і впливатимуть у довготривалій перспективі на життєздатність популяцій або якість їхніх природних середовищ існування. Враховують порушуючі фактори і загрози власне для виду тварин/рослин і для його природних середовищ існування (оселищ виду). Користуються

переліком порушуючих факторів і загроз, прийнятим для моніторингу і звітності для мережі NATURA2000 ЄС.

Доступ до переліків: через сайт www.coe.int за запитом «List of pressures and threats under the Resolution No.8 (2012)», або через веб-сторінку Reference portal for reporting under Article 17 of the Habitats Directive за пошуком «List of pressures and threats» [6, 12].

При цьому, перелік найвищих категорій загроз наступний:

A – сільське господарство;

B – лісове господарство;

C – видобування корисних копалин;

D – енергетика (виробництво енергії) та пов'язана з цим інфраструктура;

E – будівництво транспортної інфраструктури та власне транспорт;

F – житлова, виробнича, промислова забудова, території та забудова, пов'язані з масовим відпочинком;

G – використання та вирощування біоресурсів (інше, ніж сільське господарство та лісове господарство);

H – порушення, спричинені втручанням людини (військові дії, заходи з цивільного захисту, протиаварійні заходи тощо);

I – чужинні види живих організмів, види, що важко піддаються контролю;

J – забруднення різного роду;

K – зміни природних середовищ існування, викликані людською діяльністю;

L – природні процеси (за винятком катастрофічних);

M – природні катастрофи;

N – зміна клімату;

X – порушуючі фактори і загрози невідомі або не встановлені.

Кожен з порушуючих факторів та загроз рекомендується оцінювати за ступенем впливу, користуючись наступною шкалою:

V – високий: вплив значний, прямий, на значній площі, є однією з головних причин значного скорочення площі або розміру популяції або погіршення їхніх середовищ існування, або вплив перешкоджає відновленню популяції або їхніх середовищ існування до сприятливого стану;

P – помірний: вплив помірної сили, прямий або переважно опосередкований, поширюється на середню за площею територію (фактори і загрози слабкої дії не повинні включатися до переліку головних порушуючих факторів і загроз).

Заходи для збереження/відновлення

Сюди належать необхідні заходи, які вже здійснюються, та заходи, які необхідно здійснювати для підтримання і відновлення популяцій (або природних оселищ) до сприятливого статусу збереження.

Застосовано такі ступені оцінки:

a – основні найбільш вагомні заходи вже відомі, але ще не застосовуються;

b – основні найбільш вагомні заходи вже застосовуються.

Користуються переліком природоохоронних заходів, прийнятим для моніторингу і звітності для мережі NATURA2000 ЄС.

Доступ до переліку: через сайт www.coe.int за запитом «List of conservation measures under the Resolution No.8 (2012)», або через веб-сторінку Reference portal for reporting under Article 17 of the Habitats Directive за пошуком «List of conservation measures»; Explanatory Notes and Guide lines for the period 2013-2018 – Part 1: there port for matfield-by-fiel dguidance, Annex B. Доступ через веб-сайт www.coe.int на сторінці «Reference Portal for the Reporting under Resolution No.8»; Explanatory Notes and Guide lines for the period 2013-2018 – Part 2: Definitions and Methods, Розділ 1. Доступ через веб-сайт www.coe.int на сторінці «Reference Portal for the Reporting under Resolution No.8» [6].

1.4. Показники, які досліджуються у цільових об'єктів – рідкісних природних оселищ (біотопів)

Для рідкісних типів природних оселищ (біотопів) наводять:

1. Лісництво, номери кварталу та виділу та площу (га);
2. Habitat code – умовне позначення типу природних оселищ, згідно з переліком, прийнятим для моніторингу і звітності за Резолюцією 8 (2012) до Бернської конвенції [6]
3. Офіційну назву типу природних оселищ згідно з переліком, прийнятим для моніторингу і звітності за Резолюцією 8 (2012) до БК (доступ через сайт www.coe.int за пошуком «Species and habitats check lists for there porting under Resolution No 8. (2012)»).
4. Репрезентативність. Репрезентативність типу природних оселищ означає міру «природності» певного оселища (біотопу) у конкретному локалітеті, ступінь відповідності його (оселища) складу тим рисам і показникам, що вважаються еталонними для даного типу природних оселищ. Оцінюється за наявністю характерних видів рослин у структурі природного оселища. Має 4 ступені:

- A – найвища,
- B – висока,
- C – посередня,
- D – найнижча.

Для оцінки репрезентативності певного типу природних оселищ, склад його рослинного покриву порівнюють з характеристиками у довідниках: тлумачний посібник оселищ Резолюції №4 Бернської Конвенції, що знаходяться під загрозою і потребують спеціальних заходів охорони [8]; Interpretation Manual of the habitats listed in Resolution No.4 (1996)/ Group of Experts on Protected Areas and Ecological Networks. 2015. Оригінальна версія доступна через eunis.eea.europa.eu [13].

Статус збереження – це загальна оцінка якісного стану певного типу природних оселищ у даному локалітеті, таксаційному виділі.

Відновлення, статус і перспективи збереження певного типу природних оселищ оцінюють за 3-а ступенями оцінки:

A – природне оселище у дуже хорошому стані: структура дуже добре збережена, а перспективи збереження екологічних функцій (екосистемних послуг) – хороші, незалежно від здатності до відновлення;

B – природне оселище у хорошому стані: структура добре або достатньо збережена, перспективи збереження екологічних функцій (екосистемних послуг), хороші, відновлення легке або можливе, рідше – відновлення складне,

C – природне оселище у поганому стані: частково порушена структура, перспективи збереження екологічних функцій (екосистемних послуг) задовільні або несприятливі, відновлення легке або можливе, або відновлення дуже складне чи з певних причин неможливе.

Для оцінки статусу збереження використовують:

1. Explanatory Notes and Guidelines for the period 2013-2018 – Part 1: there port for matfield-by-fiel dguidance, Annex D. Доступ через веб-сайт www.coe.int на сторінці «Reference Portal for the Reporting under Resolution No.8».

2. Explanatory Notes and Guidelines for the period 2013-2018 – Part 2: Definitions and Methods, Розділ 2. Доступ через веб-сайт www.coe.int на сторінці «Reference Portal for the Reporting under Resolution No.8».

**2. РЕЗУЛЬТАТИ ПІСЛЯПРОЕКТНОГО МОНІТОРИНГУ ОВРУЦЬКОГО
НАДЛІСНИЦТВА ФІЛІЯ «СТОЛИЧНИЙ ЛІСОВИЙ ОФІС» ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ»
(ВИСНОВОК ОВД № 21/01-20226169592/1 (ДП «ОВРУЦЬКЕ СЛГ»))**

2.1. Об'єкти післяпроектного моніторингу

Плановану діяльність щодо проведення суцільних санітарних рубок в насадженнях, з подальшим лісовідновлення, шляхом створення лісових культур та сприянням природному поновленню відповідно до лісорослинних умов на території надлісництва планується проводити у формі суцільних рубок. Планована діяльність проводиться у 4 лісництвах, зокрема Бережестському, Гладковицькому, Ігнатпільському та Піщаницькому. Нижче наведено таксаційну характеристику ділянок планової діяльності, обстежених у 2025 році (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1

Таксаційна характеристика ділянок планової діяльності

№ п/п	№ кварталу	№ виділу / підвиділу	Площа, га	Господарська секція	Тип лісу
Бережестське лісництво					
1			3,3	соснова	В2ДС
2			6,5	соснова	В2ДС
3			0,5	соснова	А2С
4			1,3	соснова	В2ДС
5			1,8	соснова	В2ДС
6			0,4	соснова	В2ДС
7			1,0	соснова	В3ДС
8			0,9	соснова	В3ДС
9			2,8	соснова	В2ДС
10			2,4	соснова	В3ДС
11			0,5	соснова	В2ДС
12			0,9	соснова	В2ДС
13			2,8	соснова	В2ДС
14			1,1	соснова	В3ДС
15			0,7	соснова	В2ДС
16			0,2	соснова	В2ДС
17			0,3	соснова	В3ДС
18			1,4	соснова	В2ДС
19			0,4	соснова	В3ДС
Гладковицьке лісництво					
20			0,2	соснова	В2ДС
21			0,1	соснова	В2ДС
Ігнатпільське лісництво					
22			2,0	соснова	В3ДС
23			0,7	соснова	В3ДС
24			3,1	соснова	В3ДС
25			1,7	соснова	В2ДС
26			0,2	соснова	В3ДС

№ п/п	№ кварталу	№ виділу / підвиділу	Площа, га	Господарська секція	Тип лісу
27			0,3	соснова	B2ДС
28			0,3	соснова	B2ДС
29			0,4	соснова	B2ДС
30			1,0	соснова	A2С
31			1,0	соснова	B2ДС
32			1,0	соснова	A2С
Піщаницьке лісництво					
33			0,5	соснова	A2С
34			0,4	соснова	B2ДС
35			0,2	соснова	B2ДС
36			0,2	соснова	A2С
37			0,2	соснова	A2С

2.2. Характеристика ділянок планової діяльності

Результати чергового етапу післяпроектного моніторингу ділянок планової діяльності, обстежених у 2025 році, виконано у формі таблиці 2.2. У таблиці наведено біотопи та види рослин та тварин, які захищаються Червоною книгою України (ЧКУ) (Накази Міндовкілля), Резолюцією Бернської конвенції (РБК) та Європейського червоного списку (ЄЧС). Біотопи подаються за Національним каталогом біотопів України з відповідними номерами і назвами.

Таблиця 2.2

Характеристика насаджень на ділянок планової діяльності

№ п/п	№ кварталу	№ виділу / підвиділу	Номер та назва біотопу (оселища) за Національним каталогом біотопів України	Види тварин та рослин під захистом ЧКУ, РБК і ЄЧС
Бережестьське лісництво				
1			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
2			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
3			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
4			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
5			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
6			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
7			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
8			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-

№ п/п	№ кварталу	№ виділу / підвиділу	Номер та назва біотопу (оселища) за Національним каталогом біотопів України	Види тварин та рослин під захистом ЧКУ, РБК і ЄЧС
9			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
10			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
11			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
12			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
13			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
14			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
15			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
16			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
17			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
18			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
19			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
Гладковицьке лісництво				
20			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
21			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
Ігнатпільське лісництво				
22			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
23			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
24			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
25			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
26			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
27			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
28			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
29			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-

№ п/п	№ кварталу	№ виділу / підвиділу	Номер та назва біотопу (оселища) за Національним каталогом біотопів України	Види тварин та рослин під захистом ЧКУ, РБК і ЄЧС
30			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
31			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
32			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
Піщаницьке лісництво				
33			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
34			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
35			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
36			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
37			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-

Деревна рослинність представлена хвойними лісами, частка яких у плановій діяльності становить 100 % від їхньої загальної площі. Усі ділянки планової діяльності відносяться до автоморфних ландшафтів (гіротоп – свіжий і вологий).

Узагальнення даних характеристики ділянок планової діяльності – санітарних суцільних рубок свідчать про те, що вони у переважній більшості біотопами, пройденими лісовими пожежами, а також трапляються пошкоджені комплексом коренево-стовбурових грибкових захворювань та шкідників. Сформоване природне оселище (біотопи) належить до «перехідних». На цих площах сформувався наступний біотоп за НКБУ: ДЗ Біотопи з недавно знищеним деревним ярусом (EUNIS: G5.8 Вируби і згарища).

На ділянках відведених у суцільну санітарну рубку материнський намет, підріст, підлісок і трав'яно-чагарничковий яруси, мохи та лишайники є знищені лісовою пожежею, тоді як на ділянках уражених комплексом коренево-стовбурових грибкових захворювань та шкідників знищеним є лише материнський намет. У результаті цього відбулася зміна освітлення та живого надґрунтового покриву, в основному на рудеранти, зокрема еректитес нечуйвітровий, злинку канадську, зніт вузьколистий. Відновлення допожежних фітоценозів проходить повільно, на цих ділянках добре відновлюються окремі види чагарників, зокрема крушина ламка. Щодо трав'яного покриву, то він представлений молінією голубою та вересом звичайним, доволі часто розростається кунічник наземний. На окремих куртинах можуть зберігатися лісова або узлісна рослинність – чорниці, брусниці, злаки, осоки та мохи. У загальному частка «перехідних» біотопів на території надлісництва на ділянках планової діяльності становить 100 %.

2.3. Рідкісні види рослин і тварин на території надлісництва

У процесі післяпроектного моніторингу у місцях планової діяльності на території надлісництва встановлено наявність рідкісних видів рослин і тварин, які підлягають охороні за Червоною книгою України, Бернською конвенцією та Європейським червоним списком. За результатами післяпроектного моніторингу на ділянках планової діяльності обстежених

у 2025 році на території надлісництва не виявлено локалітетів рідкісних видів рослин та тварин.

На території встановлено наявність наступних видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України [14, 15]. Квартально-видільний перелік встановлених місць зростання рідкісних видів рослин та перебування рідкісних видів тварин занесених до Червоної книги України на території надлісництва наведений у додатку А.

Для охорони рідкісних видів рослин і тварин, а також рослинних угруповань і біотопів наявний ряд об'єктів природно-заповідного фонду, зокрема загальнозоологічні заказники місцевого значення «Соловійове» (Піщаницьке лісництво, квартали № 20, 24-26, 29-33, 36-41), «Товкачове» (Овруцьке лісництво, квартали № 4, 5 та Прилуцьке лісництво, квартали № 70, 71, 76, виділи № 1-35, 37-45, 47-57); гідрологічний заказник місцевого значення «Коморище» (Прилуцьке лісництво, квартал № 76, виділи № 36, 46) та дендрологічний парк місцевого значення «Гладковицький» (Гладковицьке лісництво, квартал № 38, виділ № 47).

2.4. Післяпроектний моніторинг в об'єктах Смарагдової мережі Ovrutskiyi (UA0000090) та Slovechanskiy Kriazh (UA0000173) на території Овруцького надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України»

2.4.1. Об'єкт Смарагдової мережі Ovrutskiyi (UA0000090)

В об'єкті Смарагдової мережі *Ovrutskiyi (UA0000090)* зафіксовані наступні біотопи за НКБУ:

водні біотопи:

- B1.1.3 Мезотрофні водойми з твердою (жорсткою) водою і угрупованнями харових водоростей (*Резолюція 4 Бернської конвенції*: C1.25 Занурені килимки харофітів у мезотрофних водоймах; 3140 Оліго-мезотрофні водойми з жорсткою водою і бентосною рослинністю *Chara* spp.);

- B1.1.4 Дистрофні водойми з макрофітною рослинністю (*Резолюція 4 Бернської конвенції*: C1.4 Постійні стоячі дистрофні водойми; *Додаток I Оселищної Директиви*: 3160 Природні дистрофні озера та стави;

- B3.2.2 Мезотрофні та евтрофні водотоки з повільною течією (*Резолюція 4 Бернської конвенції*: C2.33 Мезотрофна рослинність повільно текучих водотоків; *Додаток I Оселищної Директиви*: 3260 Водотоки від рівнинних до гірських поясів з рослинністю *Ranunculion fluitantis* та *Callitriche-Batrachion*);

болотні біотопи:

- B2.2.2 Болотні та підтоплені ділянки з угрупованнями високих кореневищних осок (*Резолюція 4 Бернської конвенції*: D5.2 Зарості крупних осокових переважно без застою води);

- B2.2.3 Болотні та підтоплені ділянки з угрупованнями високих купинних осок (*Резолюція 4 Бернської конвенції*: D5.2 Зарості крупних осокових переважно без застою води);

- B3 Мезотрофні болота (*Резолюція 4 Бернської конвенції*: D2.3 Перехідні болота та сплавини; *Додаток I Оселищної Директиви*: 7140 Перехідні трясовини та сплавини);

трав'яні біотопи:

- T1.1.1 Псамофітні трав'яні біотопи на кислих субстратах (*Резолюція 4 Бернської конвенції*: E1.9 Незімкнені несередземноморські сухі кислі та нейтральні трав'яні угруповання, у тому числі континентальні трав'яні угруповання на дюнах; *Додаток I Оселищної Директиви*: 2330 Континентальні дюни з незімкненими угрупованнями з *Corynephorus* та *Agrostis*);

- Т2.3.1 Рівнинні та низькогірні сінокісні луки (*Резолюція 4 Берської конвенції*: E2.2 Рівнинні та низькогірні сінокісні луки; *Додаток I Оселищної Директиви*: 6510 Низинні сінокісні луки (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*);

- Т3.3.1 Мокрі луки з домінуванням злакоподібних трав (*Резолюція 4 Берської конвенції*: E3.4 Мокрі або вологі евтрофні і мезотрофні луки);

чагарникові та чагарничкові біотопи:

- Ч7.1 Вербові чагарникові зарості піщаних і суглинкових берегів (*Резолюція 4 Берської конвенції*: F9.1 Прирічкові чагарники);

лісові біотопи:

- Д1.5.1 Ацидофільні дубові і сосново-дубові ліси (*Резолюція 4 Берської конвенції*: G1.8 Ацидофільні дубові ліси; *Додаток I Оселищної Директиви*: 9190 Старовікові ацидофільні дубові ліси з *Quercus robur* на піщаних рівнинах);

- Д1.5.3 Сирі олігомезотрофні березові ліси (*Резолюція 4 Берської конвенції*: G1.51 Сфагнові березові ліси; *Додаток I Оселищної Директиви*: 91D0*Оліготрофні та мезотрофні заболочені ліси);

- Д1.6.4 Рівнинні незаболочені ліси вільхи чорної і ясена (*Резолюція 4 Берської конвенції*: G1.21 Заплавні періодично мокрі ліси з домінуванням *Alnus* або *Fraxinus*);

- Д1.7.1 Евтрофні болота з ярусом вільхи чорної або берези (*Резолюція 4 Берської конвенції*: G1.41 Заболочені вільхові ліси на некислому торфі);

- Д2.2.3 Сирі ліси сосни звичайної (*Резолюція 4 Берської конвенції*: G3.Е Неморальні заболочені хвойні ліси; *Додаток I Оселищної Директиви*: 91D0*Оліготрофні та мезотрофні заболочені ліси);

- Д2.5.2 Оліготрофні болота з ярусом сосни (*Резолюція 4 Берської конвенції*: G3.Е Неморальні заболочені хвойні ліси; *Додаток I Оселищної Директиви*: 91D0*Оліготрофні та мезотрофні заболочені ліси).

В об'єкті Смарагдової мережі *Ovrutskiyi (UA0000090)* охороняються наступні види рослин і тварин:

рослини:

- сон розкритий (*Pulsatilla patens* (L.) Mill. s.l.),

безхребетні:

- рогач звичайний (жук-олень) (*Lucanus cervus* (Linnaeus, 1758),

- плоскотілка червона (*Cicujus cinnaberinus* (Scopoli, 1763),

землеводні – не зафіксовано,

плазуни:

- черепаха болотна європейська (*Emys orbicularis* (Linnaeus, 1758),

риби:

- в'юн звичайний (*Misgurnus fossilis* (Linnaeus, 1758),

птахи:

- глушець (*Tetrao urogallus* (Linnaeus, 1758),

- дятел трипальний (*Picoides tridactylus* (Linnaeus, 1758),

- жовна чорна (*Dryocopus martius* (Linnaeus, 1758),

- журавель сірий (*Grus grus* (Linnaeus, 1758),

- зміїд блакитноногий (*Circaetus gallicus* (Gmelin, 1788),

- канюк звичайний (*Buteo buteo* (Linnaeus, 1758),

- лелека білий (*Ciconia ciconia* (Linnaeus, 1758),

- лелека чорний (*Ciconia nigra* (Linnaeus, 1758),

- лунь болотяний (*Circus aeruginosus* (Linnaeus, 1758),

- орябок лісовий (*Tetrastes bonasia* (Linnaeus, 1758),

- підорлик великий (*Aquila clanga* (Pallas, 1811),

- підорлик малий (*Aquila pomarina* (C. L. Brehm, 1831),

- сова болотяна (*Asio flammeus* (Pontoppidan, 1763),

- сова бородата (*Strix nebulosa* (J.R.Forster, 1772),

- тетерук євразійський (*Tetrao tetrix* (Linnaeus, 1758),
ссавці:
- бобр європейський (*Castor fiber* (Linnaeus, 1758),
- видра річкова (*Lutra lutra* (Linnaeus, 1758),
- вовк (*Canis lupus* (Linnaeus, 1758),
- рись звичайна (*Lynx lynx* (Linnaeus, 1758).

2.4.2. Об'єкт Смарагдової мережі Slovechanskyi Kriazh (UA0000173)

В об'єкті Смарагдової мережі *Slovechanskyi Kriazh* (UA0000173) зафіксовані наступні біотопи за НКБУ:

водні біотопи:

- B1.1.2 Мезотрофні та евтрофні водойми з макрофітною рослинністю (**Резолюція 4 Бернської конвенції:** C1.222 Вільноплаваючі скупчення *Hydrocharis morsus-ranae*; C1.224 Вільноплаваючі колонії *Utricularia australis* та *Utricularia vulgaris*; C1.32 Вільноплаваюча рослинність евтрофних водойм; C1.33 Вкорінена занурена рослинність евтрофних водойм; **Додаток I Оселищної Директиви:** 3150 Природні евтрофні озера з рослинністю типу *Magnopotamion* або *Hydrocharition*);

- B1.1.4 Дистрофні водойми з макрофітною рослинністю (**Резолюція 4 Бернської конвенції:** C1.4 Постійні стоячі дистрофні водойми; **Додаток I Оселищної Директиви:** 3160 Природні дистрофні озера та стави;

- B3.2.2 Мезотрофні та евтрофні водотоки з повільною течією (**Резолюція 4 Бернської конвенції:** C2.33 Мезотрофна рослинність повільно текучих водотоків; C2.34 Евтрофна рослинність повільно текучих водотоків; **Додаток I Оселищної Директиви:** 3260 Водотоки від рівнинних до гірських поясів з рослинністю *Ranunculion fluitantis* та *Callitricho-Batrachion*);

болотні біотопи:

- B2.1.2 Карбонатні болота зі сфагновими мохами (**Резолюція 4 Бернської конвенції:** D4.1 Багаті болота, включаючи евтрофні високотравні та карбонатні болота; **Додаток I Оселищної Директиви:** 7230 Лужні низинні болота);

- B2.2.2 Болотні та підтоплені ділянки з угрупованнями високих кореневищних осок (**Резолюція 4 Бернської конвенції:** D5.2 Зарості крупних осокових переважно без застою води);

- B2.2.3 Болотні та підтоплені ділянки з угрупованнями високих купинних осок (**Резолюція 4 Бернської конвенції:** D5.2 Зарості крупних осокових переважно без застою води);

- B3 Мезотрофні болота (**Резолюція 4 Бернської конвенції:** D2.3 Перехідні болота та сплавини; **Додаток I Оселищної Директиви:** 7140 Перехідні трясовини та сплавини);

- B4.1 Оліготрофні сфагнові болота (**Резолюція 4 Бернської конвенції:** X04 Комплекси верхових боліт; **Додаток I Оселищної Директиви:** 7110*Активні верхові (оліготрофні) болота);

- B4.2 Мочажини (**Резолюція 4 Бернської конвенції:** D2.3 Перехідні болота та сплавини; **Додаток I Оселищної Директиви:** 7150 Западини на торф'яних субстратах з *Rhynchosporion*.);

трав'яні біотопи:

- T1.1.1 Псамофітні трав'яні біотопи на кислих субстратах (**Резолюція 4 Бернської конвенції:** E1.9 Незімкнені несередземноморські сухі кислі та нейтральні трав'яні угруповання, у тому числі континентальні трав'яні угруповання на дюнах; **Додаток I Оселищної Директиви:** 2330 Континентальні дюни з незімкненими угрупованнями з *Corynephorus* та *Agrostis*);

- T2.4.1 Рівнинні та низькогірні пустищні луки (**Резолюція 4 Бернської конвенції:** E1.71. Угруповання *Nardus stricta*);

- Т3.1.2 Вологі оліготрофні сінокісні луки (**Резолюція 4 Бернської конвенції:** E3.5 Мокрі або вологі оліготрофні луки; **Додаток I Оселищної Директиви:** 6410 Молінієві луки на вапнякових, торф'яних або глинистомулистих ґрунтах (*Molinion caeruleae*);

- Т3.3.1 Мокрі луки з домінуванням злакоподібних трав (**Резолюція 4 Бернської конвенції:** E3.4 Мокрі або вологі евтрофні і мезотрофні луки);

чагарникові та чагарничкові біотопи:

- Ч7.1 Вербові чагарникові зарості піщаних і суглинкових берегів (**Резолюція 4 Бернської конвенції:** F9.1 Прирічкові чагарники);

- Ч10.1 Вересові пустища (**Резолюція 4 Бернської конвенції:** F4.2 Сухі пустища; **Додаток I Оселищної Директиви:** 4030 Європейські сухі чагарничкові пустища);

лісові біотопи:

- Д1.5.1 Ацидофільні дубові і сосново-дубові ліси (**Резолюція 4 Бернської конвенції:** G1.8 Ацидофільні дубові ліси; **Додаток I Оселищної Директиви:** 9190 Старовікові ацидофільні дубові ліси з *Quercus robur* на піщаних рівнинах);

- Д1.5.3 Сирі олігомезотрофні березові ліси (**Резолюція 4 Бернської конвенції:** G1.51 Сфагнові березові ліси; **Додаток I Оселищної Директиви:** 91D0*Оліготрофні та мезотрофні заболочені ліси);

- Д1.6.1 Заплавні вербові і тополеві ліси (**Резолюція 4 Бернської конвенції:** G1.11 Прирічкові вербові ліси; **Додаток I Оселищної Директиви:** 91E0*Заплавні ліси з *Alnus glutinosa* та *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*);

- Д1.6.4 Рівнинні незаболочені ліси вільхи чорної і ясена (**Резолюція 4 Бернської конвенції:** G1.21 Заплавні періодично мокрі ліси з домінуванням *Alnus* або *Fraxinus*; **Додаток I Оселищної Директиви:** 91E0*Заплавні ліси з *Alnus glutinosa* та *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*);

- Д1.7.1 Евтрофні болота з ярусом вільхи чорної або берези (**Резолюція 4 Бернської конвенції:** G1.41 Заболочені вільхові ліси на некіислому торфі);

- Д1.7.2 Мезотрофні болота з ярусом берези (**Резолюція 4 Бернської конвенції:** G1.51 Сфагнові березові ліси; **Додаток I Оселищної Директиви:** 91D0*Оліготрофні та мезотрофні заболочені ліси);

Д2.1.1 Рівнинні ялинові ліси (**Резолюція 4 Бернської конвенції:** G3.1F Острівні ялинові ліси);

- Д2.2.3 Сирі ліси сосни звичайної (**Резолюція 4 Бернської конвенції:** G3.E Неморальні заболочені хвойні ліси; **Додаток I Оселищної Директиви:** 91D0*Оліготрофні та мезотрофні заболочені ліси);

Д2.5.2 Оліготрофні болота з ярусом сосни (**Резолюція 4 Бернської конвенції:** G3.E Неморальні заболочені хвойні ліси; **Додаток I Оселищної Директиви:** 91D0*Оліготрофні та мезотрофні заболочені ліси).

В об'єкті Смарагдової мережі *Slovechanskiy Kriazh* (UA0000173) охороняються наступні види рослин і тварин:

рослини:

- сон розкритий (*Pulsatilla patens* (L.) Mill.),
- зозулинні черевички справжні (*Cypripedium calceolus* L.),
- півники угорські (*Iris aphylla* L.),
- рододендрон жовтий (*Rhododendron luteum* (L.) Sweet),
- наголоватки волошкові (*Jurinea cyanooides* (L.) Rchb.),

безхребетні:

- рогач звичайний (жук-олень) (*Lucanus cervus* (Linnaeus, 1758),
- землеводні** – не зафіксовано;

плазуни:

- черепаха болотна європейська (*Emys orbicularis* (Linnaeus, 1758),

риби:

- в'юн звичайний (*Misgurnus fossilis* (Linnaeus, 1758),

- мінога українська (*Eudontomyzon mariae* (Berg, 1931)

птахи:

- глушець (*Tetrao urogallus* (Linnaeus, 1758),
- дятел трипалий (*Picoides tridactylus* L.)
- журавель сірий (*Grus grus* (Linnaeus, 1758),
- змієїд блакитноногий (*Circaetus gallicus* (Gmelin, 1788),
- лелека чорний (*Ciconia nigra* (Linnaeus, 1758),
- лелека білий (*Ciconia ciconia* (Linnaeus, 1758),
- лунь польовий (*Circus cyaneus* L.),
- орябок (*Tetrastes bonasia* (Linnaeus, 1758),
- підорлик малий (*Aquila pomarina* (C. L. Brehm, 1831),
- рибалочка блакитний (*Alcedo atthis* (Linnaeus, 1758),
- скопа (*Pandion haliaetus* (Linnaeus, 1758),
- сова болотяна (*Asio flammeus* (Pontoppidan, 1763),
- сова бородата (*Strix nebulosa* (J.R.Forster, 1772),
- тетерук євразійський (*Tetrao tetrax* (Linnaeus, 1758),
- шуліка чорний (*Milvus migrans* (Boddaert, 1783),

ссавці:

- бобр європейський (*Castor fiber* (Linnaeus, 1758),
- видра річкова (*Lutra lutra* (Linnaeus, 1758),
- вовк (*Canis lupus* (Linnaeus, 1758),
- рись звичайна (*Lynx lynx* (Linnaeus, 1758).

2.4.3. Дослідження щодо впливу на види та оселища об'єктів Смарагдової мережі

Об'єкт Смарагдової мережі Slovechanskyi Kriazh (UA0000173) частково охоплює територію надлісництва, зокрема Піщаницьке (Коптівщинське) лісництво, квартал № 28. В цьому об'єкті Смарагдової мережі планованої діяльності не планується. Вплив планової діяльності на ці об'єкти Смарагдової мережі є нейтральним або відсутнім.

Об'єкт Смарагдової мережі *Ovrutskyi* (UA0000090) частково охоплює територію надлісництва, зокрема Бережестьське лісництво, квартали № 31 (виділа № 16-19), 36 (виділа № 8, 9, 15-20, 26, 27, 29, 41-43, 45-55, 57-64), 37 (виділа № 6-8, 10, 11, 13-46), 38 (виділа № 1, 8-37), 39 (виділа № 32-34, 36-41, 70-78, 83-85), 40 (виділа № 13-23, 29-38, 40), 41 (виділа № 1-10, 12, 16, 18, 20, 21, 25-43), 42 (виділа № 14, 15, 24-31, 33-56), 43 (виділа № 16, 17, 19-22, 24-39), 44 (виділа № 26-28, 30, 48-50, 55-58) та 45-85; Гладковицьке лісництво, квартали № 1-8; Овруцьке лісництво, квартали № 1, 2, 3 (виділа № 7, 8, 13, 15, 16, 22, 25-31), 7-9, 10 (виділа № 1-15, 20-22, 27-36), 12 (виділа № 3-5, 8, 9, 12, 13, 16, 17, 19, 25-29, 35-37), 13-17, 18 (виділа № 9-12, 17-21, 31-55, 67-83), 19-35, 36 (виділа № 1-11, 13-16), 37 (виділа № 1-19, 21-23, 29, 30, 57, 61-64), 38 (виділа № 1-35), 39 (виділа № 1-15, 17-34), 40, 41 (виділа № 4, 10-18), 43, 45 (виділа № 5, 6), 46 (виділа № 1-3, 15-30) та 47 (виділа № 1, 2, 7-10, 13, 18, 19); Овруцьке (Прилуцьке) лісництво, квартали № 66 (виділа № 21-45), 67 (виділа № 22-24, 28, 29, 33-35), 72, 73 (виділа № 1-5, 9-13, 15, 16, 18-20, 22-25, 27, 30-32, 35) та 77 (виділа № 1-8, 11-15, 17-20) та Піщаницьке лісництво, квартали № 12-57, 59 (виділа № 1-9), 60 (виділа № 1-23, 28-33), 61 (виділа № 1-27, 36), 62.

В об'єкті Смарагдової мережі Ovrutskyi (UA0000090) у 2025 р. заплановано провести планову діяльність на 21 ділянці у Бережестьському та Піщаницькому лісництвах. Їхні таксаційні характеристики наведено у таблиці 2.1. Спостереженнями встановлено, що в основному діяльність проводиться у біотопах із розладнаними сосновими насадженнями (табл. 2.3). За Національним каталогом біотопів ці насадження відносяться до типових біотопів – Д3. Біотопи з недавно знищеним деревним ярусом.

Таблиця 2.3

Перелік та характеристика рідкісних та типових лісових біотопів планової діяльності в об'єкті Смарагдової мережі на території надлісництва

№ п/п	№ кварталу	№ виділу	Рідкісний біотоп – номер і назва за НКБУ	Репрезентативність	Статус збереження	Перспективи збереження	Плановані заходи зі збереження
Бережестьське лісництво							
1			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-	-	-	відновлення у корінному типі лісу
2			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-	-	-	відновлення у корінному типі лісу
3			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-	-	-	відновлення у корінному типі лісу
4			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-	-	-	відновлення у корінному типі лісу
5			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-	-	-	відновлення у корінному типі лісу
6			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-	-	-	відновлення у корінному типі лісу
7			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-	-	-	відновлення у корінному типі лісу
8			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-	-	-	відновлення у корінному типі лісу
9			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-	-	-	відновлення у корінному типі лісу
10			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-	-	-	відновлення у корінному типі лісу

№ п/п	№ кварталу	№ виділу	Рідкісний біотоп – номер і назва за НКБУ	Репрезентативність	Статус збереження	Перспективи збереження	Плановані заходи зі збереження
11			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-	-	-	відновлення у корінному типі лісу
12			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-	-	-	відновлення у корінному типі лісу
13			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-	-	-	відновлення у корінному типі лісу
14			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-	-	-	відновлення у корінному типі лісу
15			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-	-	-	відновлення у корінному типі лісу
16			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-	-	-	відновлення у корінному типі лісу
Піщаницьке лісництво							
17			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-	-	-	відновлення у корінному типі лісу
18			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-	-	-	відновлення у корінному типі лісу
19			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-	-	-	відновлення у корінному типі лісу
20			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-	-	-	відновлення у корінному типі лісу

№ п/п	№ кварталу	№ виділу	Рідкісний біотоп – номер і назва за НКБУ	Репрезентативність	Статус збереження	Перспективи збереження	Плановані заходи зі збереження
21			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-	-	-	відновлення у корінному типі лісу

Планова діяльність спрямована на відновлення рослинного покриву та формування майбутнього насадження корінного типу лісу.

У процесі післяпроектного моніторингу у місцях планової діяльності в об'єкті Смарагдової мережі на території надлісництва встановлювали наявність видів рослин і тварин, які підлягають охороні за Червоною книгою України, Резолюції Бернської конвенції або Європейським червоним списком. На ділянках планової діяльності, обстежених у 2025 р. відсутні рідкісні види рослин та тварин, які підлягають охороні згідно Червоної книги України, Резолюції Бернської конвенції та Європейського червоного списку.

2.5. Ідентифікація належності лісових територій до пралісів, квазіпралісів і природних лісів

Під час проведення післяпроектного моніторингу у надлісництва встановлювали належність ділянок планової діяльності до пралісів, квазіпралісів і природних лісів. Для їхньої ідентифікації використовували «Методику визначення належності лісових територій до пралісів, квазіпралісів та природних лісів».

Під час проведення камеральних та польових робіт у місцях планової діяльності 2025 р. у надлісництві, не виявлено насадження старших 120 років та площею більше 4,0 га. На ділянка планової діяльності на території Овруцького надлісництва філія «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України» (Бережестьке, Гладковицьке, Ігнатпільське та Піщаницьке лісництва) відсутні насадження, які можна віднести до пралісів, квазіпралісів і природних лісів.

3. ПЕРЕЛІК ЗАХОДІВ, СПРЯМОВАНИХ НА УСУНЕННЯ ВПЛИВУ ПЛАНОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ВИЯВЛЕНІ МІСЦЯ ЗРОСТАННЯ/ПЕРЕБУВАННЯ ОБ'ЄКТІВ ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ

Для зменшення негативного впливу лісогосподарських заходів на біорізноманіття, у тому числі і виявлених видів тварин та рослини Червоної книги України, пропонуються наступні заходи:

- відновлення лісів на ділянках планової діяльності у корінному типі лісу. У свіжих і вологих сугрудах формувати насадження мішаного складу з 4-6 одиницями у складі дуба звичайного;

- в усіх біотопах, на кожній ділянці планової діяльності, необхідно виконувати цільову оцінку можливостей природного поновлення, надаючи йому перевагу перед штучним. Забезпечити максимально можливе збереження життєздатного підросту основних лісотвірних порід (головних і супутніх) і переведення його в склад майбутнього насадження;

- у разі незадовільного прогнозу природного поновлення після проведення планової діяльності або формування похідних деревостанів, зокрема осичників, слід створювати суцільні/часткові лісові культури;

- проводити пропаганду щодо збереження лісових насаджень та рідкісних видів рослин і тварин;

- при виявленні ерозійних процесів на ділянках планової діяльності, господарські заходи потрібно припинити і вжити заходів для зупинки розвитку ерозійних процесів.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного післяпроектного моніторингу на території Овруцького надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України» (*Висновку ОВД № 21/01-20226169592/1 від 29.09.2022 р. (ДП «Овруцьке СЛГ»)*) у 2025 році можна зробити наступні висновки:

1. На території надлісництва у 2025 році планової діяльності проводиться у 4 лісництвах, зокрема Бережестському, Гладковицькому, Ігнатпільському та Піщаницькому.

2. На території надлісництва на ділянках планової діяльності трапляється наступний біотопи за НКБУ: ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом. Рідкісні біотопи на ділянках планової діяльності відсутні.

3. На ділянках планової діяльності, обстежених у 2025 р. на території надлісництва не зафіксовано видів рослин та тварин, які охороняються згідно Червоної книги України.

4. На території надлісництва об'єкті Смарагдової мережі Slovechanskyi Kriazh (UA0000173) планова діяльність не проводиться. Влив планової діяльності на цей об'єкт Смарагдової мережі є нейтральним або відсутнім.

5. В об'єкті Смарагдової мережі Ovrutskyi (UA0000090) у 2025 р. заплановано провести планову діяльність на 21 ділянці у Бережестському та Піщаницькому лісництвах. Спостереженнями встановлено, що основною діяльністю проводиться у біотопах із розладнаними сосновими насадженнями. За Національним каталогом біотопів ці насадження відносяться до типових біотопу – ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом. Планова діяльність спрямована на відновлення рослинного покриву та формування майбутнього насадження корінного типу лісу.

6. Лісовідновлення проводиться природним та штучним способами. При природному поновленні, засівання ділянок насінням передбачено від стіни лісу. Крім, того у разі відсутності підросту головних порід заплановано штучне відновлення лісу у відповідності до біотопу і типу лісу. Головними породами під час створення лісових культур у залежності від лісорослинних умов виступають сосна звичайна, а супутніми – береза повисла, дуб звичайний. У середньому під час штучного лісовідновлення висаджується у діапазоні 6600-6700 шт·га⁻² сіянів/саджанців деревних порід.

7. На території надлісництва встановлено наявність червонокнижних видів рослин (модрина польська, зелениця триколоскова, сон розкритий, плаун річний, любка дволиста, зелениця сплюснута, росичка середня, гніздівка звичайна, журавлика дрібноплода, плаун річний) і тварин (глушець, сич волохатий, підорлик великий, тетерук євразійський, сова бородата, лелека чорний, лось європейський, рись звичайна, заєць білий, видра річкова). Основна більшість встановлених рідкісних видів рослин та тварин знаходяться у природно-заповідному фонді, за межами ділянок планової діяльності.

8. Під час ідентифікації не виявлено належності лісових територій до пралісів, квазіпралісів і природних лісів на ділянках планової діяльності, обстежених у 2025 р.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конвенція про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі (Берн, 1979 рік). – Київ: Міністерство охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України, 1998. – 76 с.
2. Національний каталог біотопів України / за ред. А. А. Куземко, Я. П. Дідуха, В. А. Онищенко, Я. Шеффера. – Київ: ФОП Клименко Ю. Я., 2018. – 442 с.
3. Червона книга України. Рослинний світ / під заг. ред. Я. П. Дідуха. – Київ: Глобалконсалтинг, 2009. – 911 с.
4. Червона книга України. Тваринний світ / за ред. І. А. Акімова. – Київ: Глобалконсалтинг, 2009. – 600 с.
5. Зелена книга України. Рідкісні і такі, що перебувають під загрозою зникнення, та типові природні рослинні угруповання, які підлягають охороні/ під заг. ред. Я. П. Дідуха. – Київ: Альтерпрес, 2009. – 448 с.
6. Резолюція 8 (2012) до Бернської конвенції. – www.coe.int за пошуком «Species and habitats check lists for there porting under Resolution No 8. (2012)».
7. Технічні документи щодо Смарагдової мережі <https://www.coe.int/en/web/bern-convention/emerald-network>– за запитом «Reference Portal for the Reporting under Resolution No. 8 (2012)».
8. Куземко А., Садогурська С., Василюк О. Тлумачний посібник оселищ Резолюції №4 Бернської Конвенції, що знаходяться під загрозою і потребують спеціальних заходів охорони. – Київ, 2017. – 124 с.
9. Рідкісні та зникаючі види судинних рослин Житомирської області. Офіційний перелік. Фотодовідник / під заг. ред. О. О. Орлова, А. О. Вергелеса. – Житомир, Новоград-Волинський: НОВОград, 2011. – 208 с.
10. Атлас рослин-індикаторів і типів лісорослинних умов Українського Полісся / під ред. В. П. Краснова. – Новоград-Волинський: НОВОград, 2009. – 488 с.
11. Сукачев В. Н. Избранные трубы в 3 томах / под ред. Е. М. Лавренко. – Л.: Наука. – Т3. Проблемы фитоценологии, 1975. – 543 с.
12. Explanatory Notes and Guide lines for the period 2013-2018. Part 1: The Report Format Field-By-Field Guidance / T-Pvs/Pa (2017) Convention On The Conservation Of European Wildlife And Natural Habitats. Group of Expertson Protected Areas and Ecological Networks. 8th meeting 27-28 September 2017. – 109 p.
13. Interpretation Manual of the habitats listed in Resolution No.4 (1996)/ Group of Expertson Protected Areas and Ecological Networks. 2015.
14. Наказ Міндовкілля «Про затвердження переліків видів рослин та грибів, що заносяться до Червоної книги України (рослинний світ), та видів рослин та грибів, що виключені з Червоної книги України (рослинний світ)» № 111 від 15.02.2021 р.
15. Наказ Міндовкілля «Про затвердження переліків видів тварин, що заносяться до Червоної книги України (тваринний світ), та видів тварин, що виключені з Червоної книги України (тваринний світ)» № 29 від 19.01.2021 р.
16. Орлов О. О., Сіренький С. П., Якушенко Д. М., Жижин М. П., Степаненко М. А., Тарасевич О. В. Природно-заповідний фонд Житомирської області. Довідник / за заг. ред. О. О. Орлова. – Житомир, Новоград-Волинський: НОВОград, 2015. – 404 с.
17. Малиновський А. С., Орлов О. О., Грабар І. Г. Дрєвлянський природний заповідник, його місце в мережі природно-заповідного фонду України та актуальні завдання наукових досліджень на його території. Вісник ЖНАЕУ, 2010 – № 1 – С. 19-36.

ДОДАТОК А

**КВАРТАЛЬНО-ВИДІЛЬНИЙ ПЕРЕЛІК ІДЕНТИФІКОВАНИХ МІСЦЬ
ЗРОСТАННЯ/ПЕРЕБУВАННЯ ВИДІВ РОСЛИН І ТВАРИН, ЗАНЕСЕНИХ ДО
ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ У ОВРУЦЬКОМУ НАДЛІСНИЦТВІ
ФЛП «СТОЛИЧНИЙ ЛІСОВИЙ ОФІС» ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ»
(ВИСНОВОК ОВД № 21/01-20226169592/1 (ДП «ОВРУЦЬКЕ СЛГ»))**

№ п/п	Лісництво	№ квартала	№ виділа	Назва рідкісного виду рослини / тварини
1				Модрина польська (<i>Larix polonica</i> Racib.)
2				Лось європейський (<i>Alces alces</i> (Linnaeus, 1758) Глушець (<i>Tetrao urogallus</i> (Linnaeus, 1758) Сич волохатий (<i>Aegolius funereus</i> (Linnaeus, 1758) Підорлик великий (<i>Aquila clanga</i> (Pallas, 1811)
3				Лось європейський (<i>Alces alces</i> (Linnaeus, 1758) Глушець (<i>Tetrao urogallus</i> (Linnaeus, 1758) Сич волохатий (<i>Aegolius funereus</i> (Linnaeus, 1758) Підорлик великий (<i>Aquila clanga</i> (Pallas, 1811)
4				Зелениця триколоскова (<i>Diphasiastrum tristachyum</i> (Pursh) Holub) Сон розкритий (<i>Pulsatilla patens</i> (L.) Mill. s.l.) Плаун річний (<i>Lycopodium annotinum</i> L.) Любка дволіста (<i>Platanthera bifolia</i> (L.) Rich.)
5				Зелениця триколоскова (<i>Diphasiastrum tristachyum</i> (Pursh) Holub)
6				Зелениця сплюснута (<i>Diphasiastrum complanatum</i> (L.) Holub)
7				Тетерук євразійський (<i>Lyrurus tetrix</i> (Linnaeus, 1758)
8				Тетерук євразійський (<i>Lyrurus tetrix</i> (Linnaeus, 1758)
9				Тетерук євразійський (<i>Lyrurus tetrix</i> (Linnaeus, 1758)
10				Росичка середня (<i>Drosera intermedia</i> Hayne)
11				Гніздівка звичайна (<i>Neottia nidus-avis</i> (L.) Rich.)
12				Журавлика дрібноплода (<i>Vaccinium microcarpum</i> (Turcz. ex Rupr.) Schmalh.)
13				Плаун річний (<i>Lycopodium annotinum</i> L.)
14				Сова бородата (<i>Strix nebulosa</i> Forster, 1772) Сич волохатий (<i>Aegolius funereus</i> (Linnaeus, 1758) Лелека чорний (<i>Ciconia nigra</i> (Linnaeus, 1758) Глушець (<i>Tetrao urogallus</i> (Linnaeus, 1758) Тетерук євразійський (<i>Lyrurus tetrix</i> (Linnaeus, 1758) Засць білий (<i>Lepus timidus</i> (Linnaeus, 1758) Рись звичайна (<i>Lynx lynx</i> (Linnaeus, 1758) Видра річкова (<i>Lutra lutra</i> (Linnaeus, 1758)

УДК 630*11

Державне агентство лісових ресурсів України
Національна академія наук України
Український орден «Знак Пошани» науково-дослідний інститут
лісового господарства та агролісомеліорації ім. Г. М. Висоцького

ПОЛІСЬКИЙ ФІЛІАЛ УКРАЇНСЬКОГО ОРДЕНА «ЗНАК ПОШАНИ»
НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ІНСТИТУТУ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА ТА
АГРОЛІСОМЕЛІОРАЦІЇ ім. Г. М. ВИСОЦЬКОГО
(Поліський філіал УкрНДІЛГА)

10004, с. Довжик, вул. Нескорених, 2, телефон: +380959455800
Житомирський р-н, Житомирська обл. e-mail: polysskiy_branch@ukr.net

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор Поліського філіалу УкрНДІЛГА,
канд. с.-г. наук, с. н. с.

В. В. Шевчук
« 31 » грудня 2025 р.

ЗВІТ

про науково-дослідну роботу за темою № 22.02/2025:
«ПІСЛЯПРОЕКТНИЙ МОНІТОРИНГ (ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ
ГРУНТІВ ТА ВОДНИХ ОБ'ЄКТІВ) ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ
СУЦІЛЬНИХ САНІТАРНИХ РУБОК У
ОВРУЦЬКОМУ НАДЛІСНИЦТВІ,
ФІЛІЇ «СТОЛИЧНИЙ ЛІСОВИЙ ОФІС» ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ»
за 2025 рік
(заключний)

Керівник НДР:
старший науковий співробітник
канд. с.-г. наук, с. н. с.

В. В. Шевчук

ВИКОНАВЦІ ПІСЛЯПРОЕКТНОГО МОНІТОРИНГУ

В. о. завідувача лабораторії
В. о. завідувача відділу
Науковий співробітник
Молодший науковий співробітник
В.о. молодшого наукового співробітника

Л. О. Субин
Н. М. Мандибура
Л. М. Романчук
Б. Є. Дрозд
Ю. С. Менчинський

РЕФЕРАТ

Звіт з моніторингу стану ґрунтового покриву репрезентативних виділів після проведення планованої діяльності з суцільних санітарних рубок містить: 32 сторінки, 1 таблицю, 45 фото, 19 рисунків.

Звіт складається з пояснюючої записки, 2 розділів, висновку, переліку використаних джерел.

Мета післяпроектного моніторингу: кількісна оцінка шкідливих процесів на ділянках вибіркових і суцільних рубань, проведення класифікації ґрунтових пошкоджень за ступенем їх погіршення, виявлення розбіжності між прогнозованим та фактичним впливом рубок на довкілля у місцях проведення планової діяльності на території Овруцького надлісництва філія «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України».

Методика досліджень: державні стандарти щодо класифікації показників родючості ґрунтів, методика вимірювання щільності ґрунту за допомогою пенетрометра (щільноміра ґрунту).

Результати роботи з моніторингу стану ґрунтового покриву репрезентативних виділів після проведення планованої діяльності з суцільних санітарних рубок будуть використані у практичній діяльності Овруцького надлісництва філія «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України».

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ПІСЛЯПРОЕКТНИЙ МОНІТОРИНГ, ОВРУЦЬКЕ НАДЛІСНИЦТВО, ФІЛІЯ «СТОЛИЧНИЙ ЛІСОВИЙ ОФІС», ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ», ЩІЛЬНІСТЬ ҐРУНТУ, ТВЕРДІСТЬ ҐРУНТУ, ДЕГРАДАЦІЯ ҐРУНТІВ, ЕРОЗІЯ ҐРУНТІВ, ДЕГУМІФІКАЦІЯ ҐРУНТІВ, РЕЛЬЄФ, ПРИРОДООЩАДНІ ТЕХНОЛОГІЇ.

ЗМІСТ

	Стор.
ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	5
1. ОПИС МІСЦЯ ПРОВЕДЕННЯ ПІСЛЯПРОЕКТНОГО МОНІТОРИНГУ	9
2. РЕЗУЛЬТАТИ ПРОВЕДЕННЯ ПІСЛЯПРОЕКТНОГО МОНІТОРИНГУ ГРУНТОВОГО ПОКРИВУ ТА РОЗВИТКУ ЕРОЗІЇ	10
ВИСНОВОК.....	31
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	32

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Забезпечення екологічної стійкості передбачається шляхом збільшення лісистості її території за рахунок лісовідновлення деградованих, малопродуктивних і техногенно забруднених земель. Лісовідновлення – вирощування лісів на територіях, що зазнали вирубок, пожеж, нашествия короїдів тощо. Це природне або передбачене відтворення запасів лісових масивів (лісонасаджень), які були виснажені, зазвичай, внаслідок природного збезлісення, після суцільних рубок. Лісовідновлення застосовується для створення нових лісів на ділянках, де раніше зростав ліс, або для поліпшення складу деревних порід в наявних лісах. Існує два різних способи лісовідновлення – штучний (посадка або посів лісу) та природний – сприяння природному відновленню (створення умов для швидкого заліснення цінними породами дерев). Головним завданням лісівників є відтворення лісів, догляд за насадженнями та їх охорона. Відповідно до законодавства, на місці суцільних зрубів ліс необхідно відновити протягом двох років (Правила відтворення лісів, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 1 березня 2007 р. №303). За цей період необхідно підготувати ґрунт для висаджування саджанців лісових культур, або сприяння природному відновленню лісу. Проведення суцільних санітарних рубок, освітлення та інших, є складовою частиною лісогосподарської діяльності фахівців лісової галузі, яка ведеться на засадах невиснажливого лісокористування і екосистемного підходу. Важливим елементом такого підходу є максимальне забезпечення екологічної безпеки для довкілля.

Під час проведення рубок лісу досить актуальним є збереження попереднього підросту господарсько-цінних порід, від якого залежить успішність природного відновлення зрубів, запобігання на них ерозійних процесів і формування корінних лісостанів.

Основними заходами щодо збереження підросту і ґрунту під час проведення рубань лісу є: ширше використання вибіркового рубань замість суцільних, застосування природооохоронних технологій лісосічних робіт, дотримання лісівничих вимог щодо збереження підросту й ґрунту, зокрема недопущення його пошкоджень глибиною більше 10, особливо 15 см, а також довжини трелювальних волоків понад 250 м. Метою очищення місць рубок є створення сприятливих умов для відновлення лісу, запобігання ерозії ґрунту, зниження рівня пожежної небезпеки та забезпечення належного санітарного стану.

Одним з головних елементів довкілля у лісових біоценозах є ґрунт – основа всіх ланцюгів живлення в біогеоценозах, а тому деградація ґрунтового покриву має біосферні впливи. З якістю ґрунту безпосередньо пов'язана продуктивність лісу. Він забезпечує ріст та розвиток лісових культур, приріст ділової деревини, її якість, є основою для формування підліску та трав'яного покриву, що в кінцевому результаті впливає на формування екологічних умов вирощування лісів.

На ґрунтозахисні властивості лісу вкрай негативно впливають два чинники: 1) довготривала антропогенна трансформація лісових угідь у поєднанні із постійним розвитком водної ерозії на них і зниженням урожайності; 2) проведення рубань лісу із порушенням лісівничих вимог, що призводить до лісоексплуатаційної ерозії та зниження продуктивності наступних поколінь лісу. В обох випадках також погіршується гідрологічний режим території і санітарний стан водних ресурсів.

Розвиток ерозійних процесів – проблема досить актуальна за застосування суцільнолісосічних рубок із тотальним використанням тракторів на трелюванні деревини. Зазвичай ці способи лісоексплуатації найбільш негативно впливають на лісове середовище, особливо на збереженість підросту й ґрунту, та сприяють розвитку ерозії.

Основні можливі наслідки для ґрунтового покриву процесів знеліснення:

– ерозія як площинна, так і яружна. Відкрита поверхня ґрунтового покриву руйнується безпосередньо дощовими краплями та, зважаючи на переважні схилі землі, при стіканні дощових і талих вод;

– руйнування і трансформація профілю ґрунту. Зміни ґрунтів (змив верхніх горизонтів, перебудова профілю, абсолютні і профільні зміни показників ґрунтів) призводять до трансформації структури ґрунтового покриву загалом.

– дегуміфікація як процес безпосередньої втрати органічної речовини ґрунтом. Наслідки цього процесу при втраті рослинного покриву множинні: втрачаються елементи живлення, що супроводжується зменшенням продуктивності земель, а тому відновлений ліс матиме нижчий бонітет; зменшується біологічна активність ґрунтів; інтенсифікується емісія парникових газів в атмосферу; зменшується стійкість ґрунтів до деструктивних процесів, зокрема ерозійних; гумусові речовини та зв'язані з ними елементи з поверхневим стоком потрапляють до водойм, що може призводити до їх еутрифікації. Треба пам'ятати, що власне гумусові речовини роблять ґрунт ґрунтом, забезпечуючи його родючість;

– зміни твердої фази ґрунту. Збезлісення призводить до трансформації гранулометричного і мінералогічного складу ґрунтів, що впливає на їх фізичні і хімічні показники (щільність складення, водопроникність і водоутримуюча ємність, польова вологоємність, характеристики ґрунтового вбирного комплексу, зокрема ємність поглинання та кількість і склад увібраних катіонів). Як кінцевий результат – ґрунт докорінно змінює свої властивості та здатність виконувати біосферні функції;

– зміни теплового і водного режиму ґрунтів безпосередньо можуть відбуватися внаслідок попереднього виду деградації. Хоча ці процеси апріорі відбуваються при знищенні лісів через прямий доступ сонячної енергії та опадів до поверхні, а тому ґрунти швидше нагріваються/охолоджуються або висихають/зволожуються. Зміна теплового режиму ґрунтів безпосередньо визначає швидкість проходження в них хімічних реакцій, тобто саме функціонування ґрунту як багатофазного природного реактора. Зростання поверхневого стоку води природно супроводжується зменшенням її радіальної міграції, тобто забезпечення водою нижчих горизонтів і поповнення об'єму ґрунтових вод. Всі ці процеси визначально впливають на функціонування біоти ґрунтів, їх біорізноманіття та продуктивності;

– порушення балансу хімічних елементів. Деревна рослинність у процесі фотосинтезу використовує диоксид карбону атмосфери, тоді як відходи рубок, безладно залишені та не використані, навпаки – повертають цей газ в атмосферу; посадки лісів не ведуться взагалі, або їхні площі мізерні, порівняно з вирубаними площами. Це один з найвагоміших наслідків зміни кругообігу вуглецю при збезлісенні.

Різні лісові деревні породи потребують певних ґрунтових умов вирощування, особливо гранулометричного складу, реакції ґрунтового розчину та умов зволоження. Від цих властивостей ґрунтів у великій мірі залежить, які саме лісові породи зможуть сформувати повноцінний масив на конкретних земельних ділянках. Особливо наглядно це відстежується у самовідновлюваних лісових масивах. Це природний процес, який у значній мірі залежить від властивостей ґрунтового покриву.

Проведення моніторингу впливу лісогосподарської діяльності на ґрунтовий покрив по своїй суті є лісоохоронним заходом. Проведення суцільних санітарних рубок та інших видів заходів відбувається з використанням важкої техніки та автотранспорту, що може приводити до нанесення суттєвої шкоди лісовим біоценозам взагалі та ґрунтовому покриву зокрема. Крім нанесення механічних пошкоджень лісовій підстилці та поверхневому шару ґрунту, що може привести до розвитку таких деградаційних процесів, як водна, лінійна чи площинна, або вітрова ерозія, змінюється також мікроклімат на площах, що розташовані під проекцією крон лісових порід. Змінюються умови освітлення та зволоження порід другого ярусу, підліску, трав'яного покриву, порушується усталений мікроклімат у приповерхневому шарі ґрунту. Це може привести до надмірного зволоження чи пересихання верхнього генетичного горизонту ґрунтового покриву, а отже і до випадіння деяких рослинних видів, що у кінцевому результаті може негативно вплинути на поповнення органічними рештками лісової підстилки – захисного шару на ґрунтовому покриві у лісі.

Твердість ґрунту – це властивість ґрунту в природному стані чинити опір проникненню в нього твердого тіла (конуса, кулі, циліндра). Вона обумовлена мінералогічним і гранулометричним складом, структурністю, вологістю, вмістом гумусу і виражається у $\text{кг}/\text{см}^2$ (кПа). Висока твердість ґрунту часто буває причиною зниження схожості висіяного насіння, чинить механічний опір розвитку кореневої системи рослин, є причиною погіршення водного, повітряного і теплового режимів ґрунту. Твердість залежить від механічного і хімічного

складу, вологості ґрунту, вмісту гумусу і увібраних основ, від об'ємної маси і структури ґрунту тощо. У міру зволоження ґрунту його твердість зменшується, при насиченні одновалентними металами – збільшується, малогумусні ґрунти твердіші сильногумусованих, оструктурені ґрунти менш тверді, ніж неоструктурені. М. А. Качинський за твердістю розділив ґрунти на шість категорій (табл. 1, рис. 1).

Таблиця 1

Категорії ґрунту залежно від його твердості

№ п/п	Твердість ґрунту, кг/см	Категорія ґрунту
1	1 <100	Злитий
2	50-100	Дуже щільний
3	30-50	Щільний
4	20-30	Щільнуватий
5	10-20	Пухкуватий
6	<10	Пухкий

Вимірювання ущільнення ґрунту є фактором, що представляє інтерес для моніторингу родючості ґрунту, який відіграє важливу роль. Стійкість до проникнення твердого тіла в ґрунт є найбільш використовуваним методом вимірювання її ущільнення. Для вимірювання щільності ґрунтів використовують пенетрометри – прилади, призначені для введення в ґрунт металевих плунжерів певної форми, з як найменшим порушеннями структури ґрунту. За принципом дії пенетрометри бувають динамічними та статичними. У першому з них поршень вводиться в землю при ударі, статичні пенетрометри вводять поршень у ґрунт повільно і поступово, без застосування динамічного ефекту.

Пухкий	Пухкуватий	Щільнуватий	Щільний	Дуже щільний	Злитий
<10	10	20	30-40	50-100	>100
Твердість ґрунту, кг/см ²					

Рис. 1. Категорії ґрунту за твердістю

Розділяють пружні та пластичні деформації. Пружні деформації виникають у результаті навантажень, що не перевищують структурну міцність ґрунтів, тобто, що не руйнують структурні зв'язки між частками та характеризуються здатністю ґрунту повертатися в початковий стан після зняття навантажень. Пластичні деформації руйнують скелет ґрунту, порушуючи зв'язки та переміщуючи частки одну відносно другої. Водночас об'ємні пластичні деформації ущільнюють ґрунт шляхом зміни об'єму внутрішніх пор, а зсувні пластичні деформації – шляхом зміни його первинної форми до руйнування.

Мета післяпроектного моніторингу – кількісна оцінка шкідливих процесів на ділянках вибіркового і суцільного рубань, проведення класифікації ґрунтових пошкоджень за ступенем їх погіршення, виявлення розбіжності між прогнозованим та фактичним впливом рубок на довкілля.

Провели обстеження у 2025 році стану ґрунтового покриву на виділах планової діяльності, після виконання планованих робіт, згідно лісосічних відомостей на 2025 рік у Овруцькому надлісництві філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України» з фотофіксацією території.

Проведено вимірювання щільності ґрунту за допомогою щільноміру ґрунту «ЛАН-М-PRO» з вбудованим GPS-приймачем та програмним забезпеченням, яке дозволяє візуалізувати

стан ґрунту в місці вимірювання та швидко з'ясувати чи існує проблема ущільнення ґрунту та визначити глибину залягання плугової підшви з зафіксованими координатами, підготувати та роздрукувати звіти. Датчики приладу фіксують зусилля введення щільноміра через кожні 2,5 см (1 дюйм). Покази датчиків в реальному часі відображаються на дисплеї.

Шкала вимірювання зусилля щільноміра складається з 3-х діапазонів:

- 0-14 кг/см² (0-200 psi) – зелений – сприятливі умови для росту;
- 14-21 кг/см² (200-300 psi) – жовтий – задовільні умови для росту;
- більше 21 кг/см² (більше 300 psi) – червоний – незадовільні умови для росту.

Після завершення вимірювання на дисплеї відображається звіт у вигляді таблиці з показами, отриманими через кожні 2,5 см (1 дюйм) та побудовою графіка залежності щільності ґрунту від глибини з візуалізацією на карті місця проведення вимірювання з координатами.

1. ОПИС МІСЦЯ ПРОВЕДЕННЯ ПІСЛЯПРОЕКТНОГО МОНІТОРИНГУ

Овруцьке надлісництво розташоване в північно-східній частині Житомирської області. Згідно з лісогосподарським районуванням, яке базується на поєднанні лісорослинного та лісоекономічного підходів і визначає основні напрями ведення лісового господарства, територія надлісництва віднесена до лісогосподарської області Полісся, з характерними змішаними хвойно-листяними лісами.

У межах цієї області вона входить до складу Західно- та Центральнопольського лісогосподарського округів. Свою діяльність Філія спрямовує на виконання лісогосподарських, лісокультурних, протипожежних, рекреаційних та природоохоронних заходів з метою раціонального використання природних ресурсів. Основні напрями діяльності: проведення заходів з відновлення лісів та підвищення їх продуктивності, організація лісонасінневої справи і лісових розсадників, охорона лісів і захисних насаджень від незаконних порубів, пошкоджень, пожеж; проведення лісозаготівельних робіт.

Місце проведення після проектного моніторингу характеризується помірно-континентальним кліматом, з м'якою зимою і теплим, вологим літом пересічна температура січня - 4-6°C, липня + 18,0-18,4°C. Період з температурою понад +10°C становить близько 200 днів. Сума активних температур 2700°C. Оподи розподілені нерівномірно. В північно-західній і західній частинах випадає 550-590 мм, у південно-східній – 480-520 мм. Близько 70 % їх припадає на теплий період року. Висота снігового покриву 22-35 см. З несприятливих кліматичних явищ спостерігаються хуртовини (6-12 днів), ожеледь (15-17 днів), тумани в холодний період року (37-60 днів), грози з градом (1-2 дні), в південно-східних районах – суховії. Північно-західна частина належить до вологої, помірно-теплої, решта території – до недостатньо вологої, теплої агрокліматичних зон.

Із кліматичних факторів, що негативно впливають на ріст і розвиток лісових насаджень є пізні весняні та ранні осінні заморозки. В цілому кліматичні умови сприятливі для ведення лісового господарства. Це підтверджується наявністю насаджень високих бонітетів: сосна звичайна, дуба звичайного, берези повислої, вільхи чорної.

Територія надлісництва за характером рельєфу відноситься до рівнини. Ґрунтовий покрив території представлений ґрунтами, характерними для Полісся – дерново-підзолистими та опідзоленими, підзолисто-дерновими на алювіальних відкладеннях, дерново-карбонатними на елювії мергелю, ясно-сірими, сірими лісовими, темно-сірими опідзоленими; в долинах річок та зниженнях рельєфу дерновими і лучними; у північній частині – болотними.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ПРОВЕДЕННЯ ПІСЛЯПРОЕКТНОГО МОНІТОРИНГУ ГРУНТОВОГО ПОКРИВУ ТА РОЗВИТКУ ЕРОЗІЇ

Бережестьське лісництво, квартал 45, виділ 48

У виділі 48, кварталу 45 проводилась суцільні санітарні рубки сосни звичайної (фото 1). На фото 2 відображені координати виділу.

Фото 1

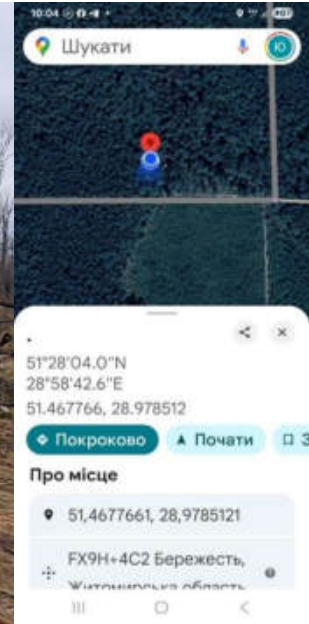

Фото 2

Рельєф території виділу рівний, спокійний, з відсутністю схилів, виразних форм мезорельєфу. Поверхня ґрунту вкрита в основному молінією голубою, чорницею, мохами, сухими злаковими травами. Проективне покриття виділу становить близько 30-40 %. Лісова підстилка складається з напіврозкладеної хвої, дрібних гілок, трав'янистих рослин та іншого опаду, потужністю 4-7 см. Внаслідок проходження колісної техніки на поверхні ґрунту спостерігаються колії глибиною до 4 см, які не спричинили руйнування підстилки чи ґрунтового покриття. Промислова деревина вивезена. На території виділу, де проводились суцільні санітарні рубки, крім лісової підстилки, залишились невеликі стовбури, гілки дерев головної породи (фото 3-4).

Фото 3

Фото 4

Вимірювання щільності після проведення суцільних санітарних рубок у виділі 48, кварталу 45 Бережестьського лісництва проводилося у листопаді 2025 року, про що свідчать

показники вимірювання, які були завантажені з приладу (рис. 2-3). Координати точок вимірювання:

- вимір 1 – широта 51.467560, довгота 28.979252;
- вимір 2 – широта 51.467609, довгота 28.979252.

Як показують результати вимірювань, до глибини 47,5 -57,5 см, умови для росту і розвитку рослин сприятливі та задовільні, спостерігається незначне ущільнення.

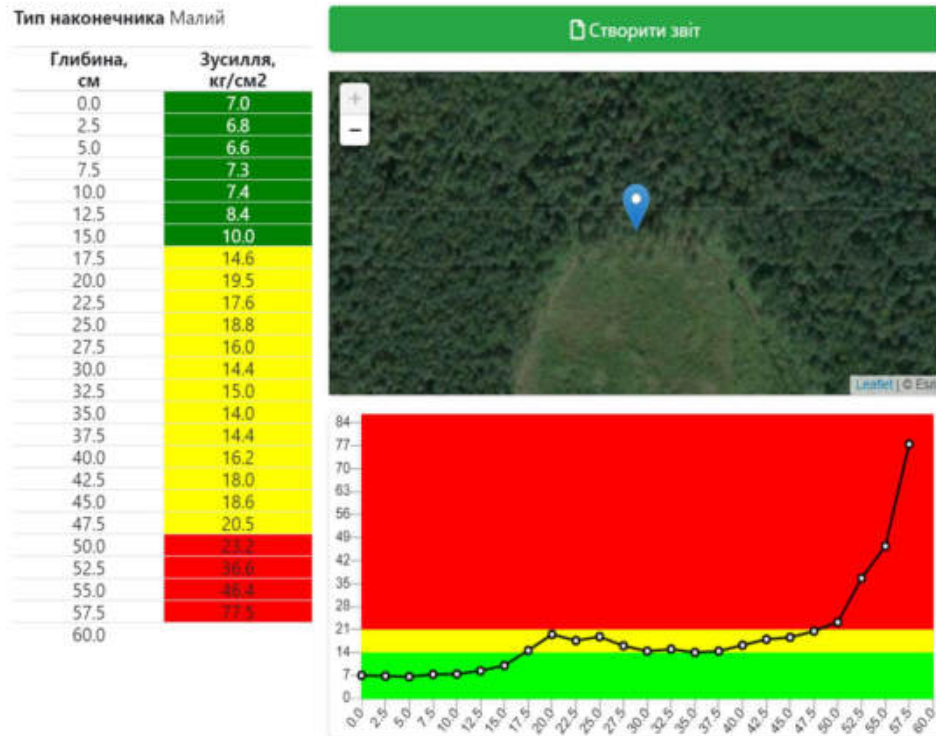

Рис. 2. Показники щільності ґрунтового покриття виділі 48, кварталу 45 Бережестського лісництва, вимір 1

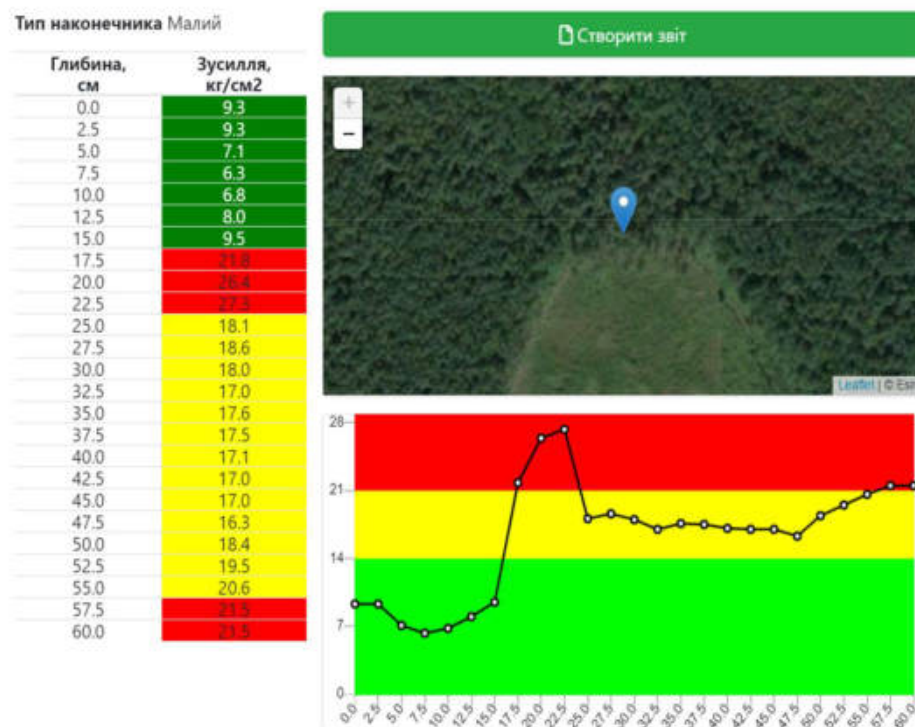

Рис. 3. Показники щільності ґрунтового покриття у виділі 48, кварталу 45 Бережестського лісництва, вимір 2

Бережетське лісництво, квартал 54, виділ 26.5

У виділі 26.5, кварталу 54 проводилась суцільні санітарні рубки сосни звичайної та берези повислої (фото 5). На фото 6 відображені координати виділу.

Фото 5

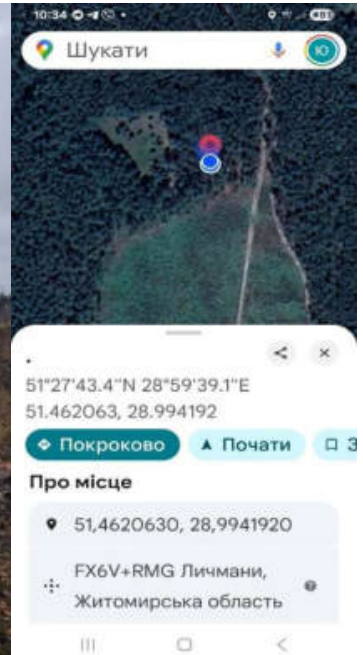

Фото 6

Рельєф території рівний, спокійний, з відсутністю якихось виразних форм мезорельєфу. Живий надґрунтовий покрив представлений мохами (дикран багатоніжковий, плевроцій Шребера), чорницею, молінією голубою, вересом, проективне покриття 70 %. На поверхні ґрунту сформований шар лісової підстилки, який складається з хвої, дрібних гілок, трав'янистих рослин та іншого опаду, інших решок рослин у стадії початкового розкладу. На виділі лісова підстилка має потужність до 4 см, мозаїчна. Підстилка малопотужна, рівномірно розподілена, без ознак механічного порушення. На території виділу порубкові рештки залишилися на перегнивання. В результаті проходження колісної техніки на поверхні ґрунту спостерігаються колії глибиною до 3 см. Виконані роботи з підготовки ґрунту для лісовідновлення – нарізані борозни глибиною 10-15 см (фото 7-10).

Фото 7

Фото 8

Фото 9

Фото 10

Вимірювання щільності після проведення суцільних санітарних рубок у виділі 26.5, кварталу 54 Бережетьського лісництва проводилося у листопаді 2025 року, про що свідчать показники вимірювання, які були завантажені з приладу (рис. 4-5). Координати точок вимірювання:

- вимір 1 – широта 51.462124, довгота 28.994432;
- вимір 2 – широта 51.461941, довгота 28.994528.

Як показують результати вимірювань, у місці виміру на глибині 15-25 см умови для росту і розвитку рослин сприятливі та задовільні, глибше спостерігається ущільнення ґрунту.

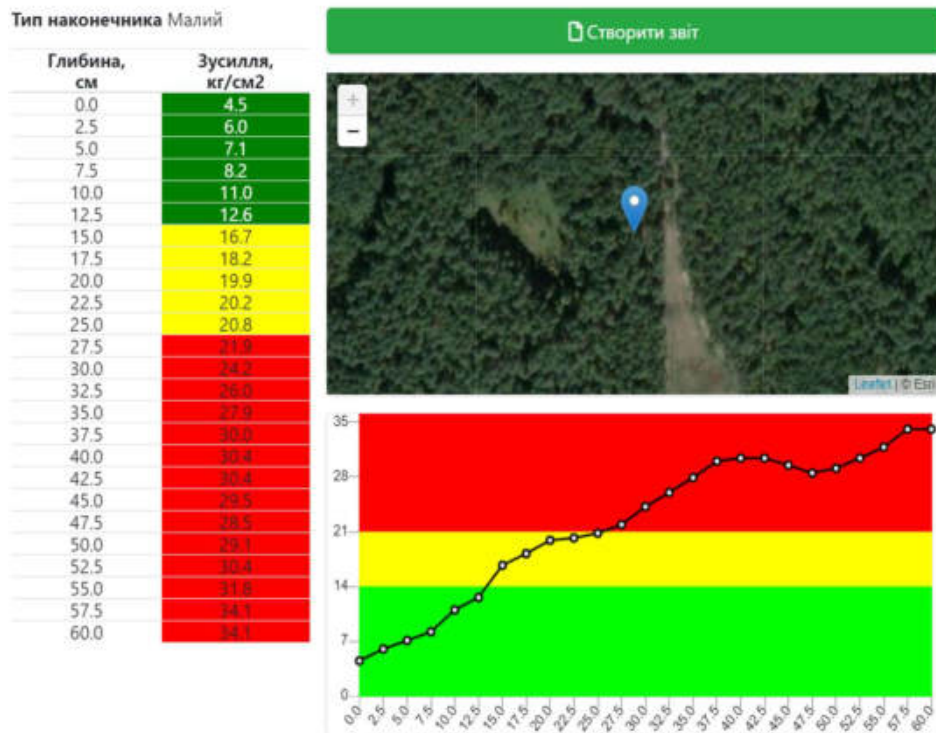

Рис. 4. Показники щільності ґрунтового покриття виділу 26.5, кварталу 54 Бережетьського лісництва, вимір 1

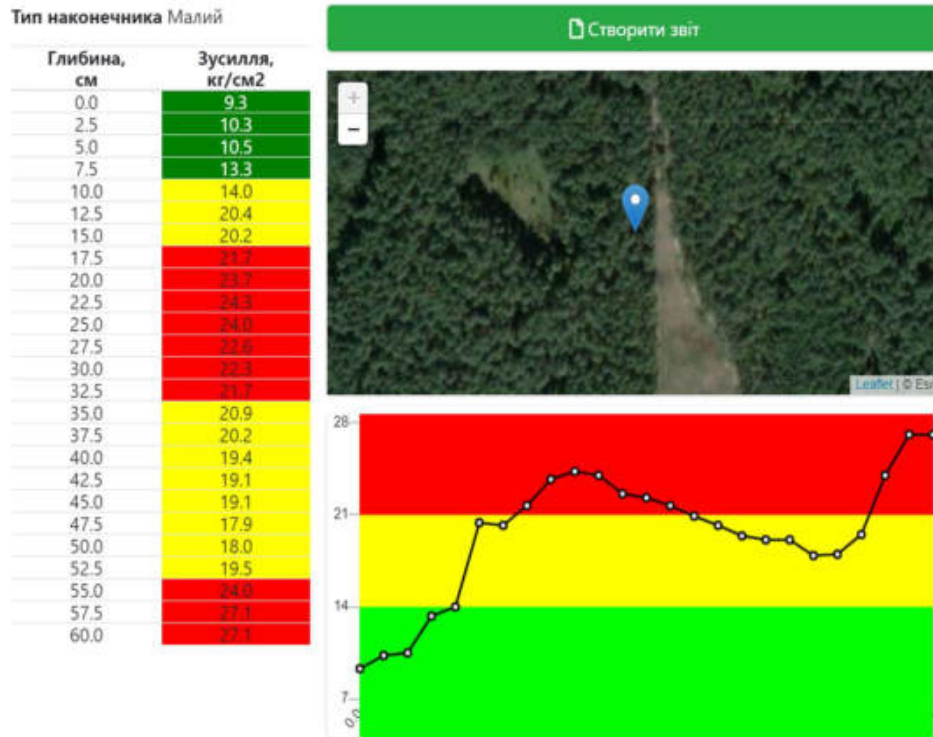

Рис. 5. Показники щільності ґрунтового покриття виділу 26.5, кварталу 54 Бережетьського лісництва вимір 2

Гладковицьке лісництво, квартал 37, виділ 43.3

У виділі 43.3, кварталу 37 проводилась суцільні санітарні рубки сосни звичайної (фото 11). На фото 12 відображені координати виділу.

Фото 11

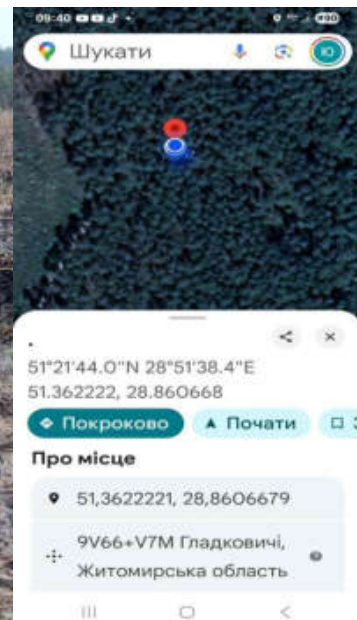

Фото 12

Рельєф ділянки рівнинний, з локальними мікрозниженнями. У попередні роки насадження пройдене лісовою пожежею. Живий надґрунтовий покрив збережений частково, представлений молінією голубою, чорницею, мохами (плевроцій Шребера, дикран багатоніжковий), проективне покриття становить 30-40 %. Лісова підстилка сформована з листя, хвої, залишками трав'янистої рослинності, мохами. Потужність лісової підстилки до

2,5 см, мозаїчна. Виконані роботи з підготовки ґрунту для лісовідновлення – нарізані борозни глибиною 10-15 см. Проведено створення лісових культур (фото 13-15).

Фото 13

Фото 14

Фото 15

Вимірювання щільності після проведення суцільних санітарних рубок у виділі 43.3, кварталу 37 Гладковицького лісництва проводилося у листопаді 2025 року, про що свідчать показники вимірювання, які були завантажені з приладу (рис. 6-7). Координати точок вимірювання:

- вимір 1 – широта 51.362236, довгота 28.860586;
- вимір 2 – широта 51.362255, довгота 28.860697.

Як показують результати вимірювань до глибини 60 см у місцях вимірів умови для росту і розвитку рослин, сприятливі та задовільні.

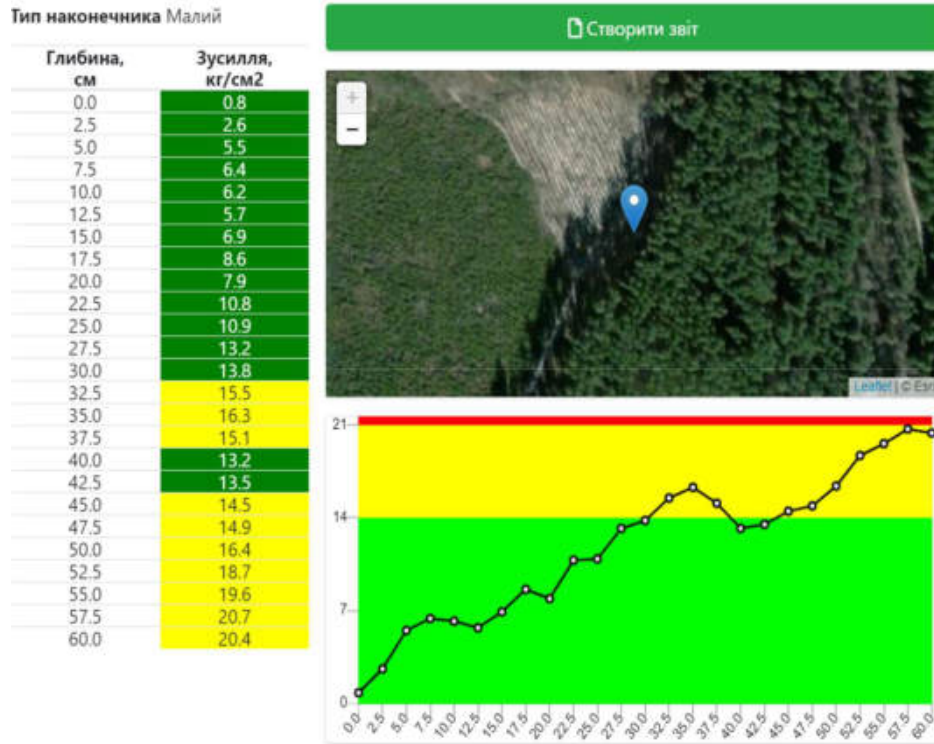

Рис. 6. Показники щільності ґрунтового покритву у виділі 39, кварталу 2 Гладковицького лісництва, вимір 1

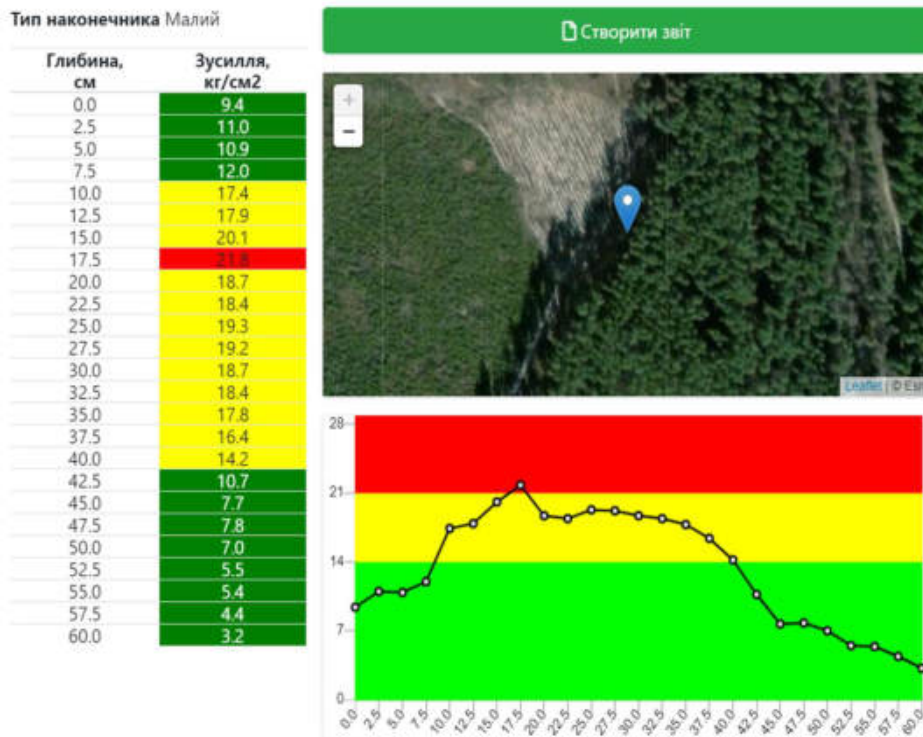

Рис. 7. Показники щільності ґрунтового покритву у виділі 39, кварталу 2 Гладковицького лісництва, вимір 2

Гладковицьке лісництво, квартал 37, виділ 9.2

У виділі 9.2, кварталу 37 проводилась суцільні санітарні рубки сосни звичайної (фото 16). На фото 17 відображені координати виділу.

Фото 16

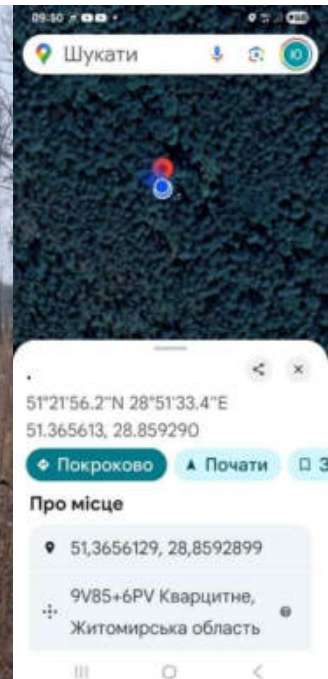

Фото 17

Рельєф ділянки рівнинний. Живий надґрунтовий покрив представлений молією голубої, чорницею, зеленими мохами, проективне покриттям 30-40 %, мозаїчне. Ґрунтова поверхня вкрита шаром опалого листя, дрібних гілок і рослинних решток. Лісова підстилка сформована з листя, хвої, трав'янистої рослинності, Потужність підстилки складає 3 см, мозаїчна. Промислова деревина вивезена. Виконані роботи з підготовки ґрунту для подальшого лісовідновлення – нарізані борозни глибиною 10-15 см (фото 18-20).

Фото 18

Фото 19

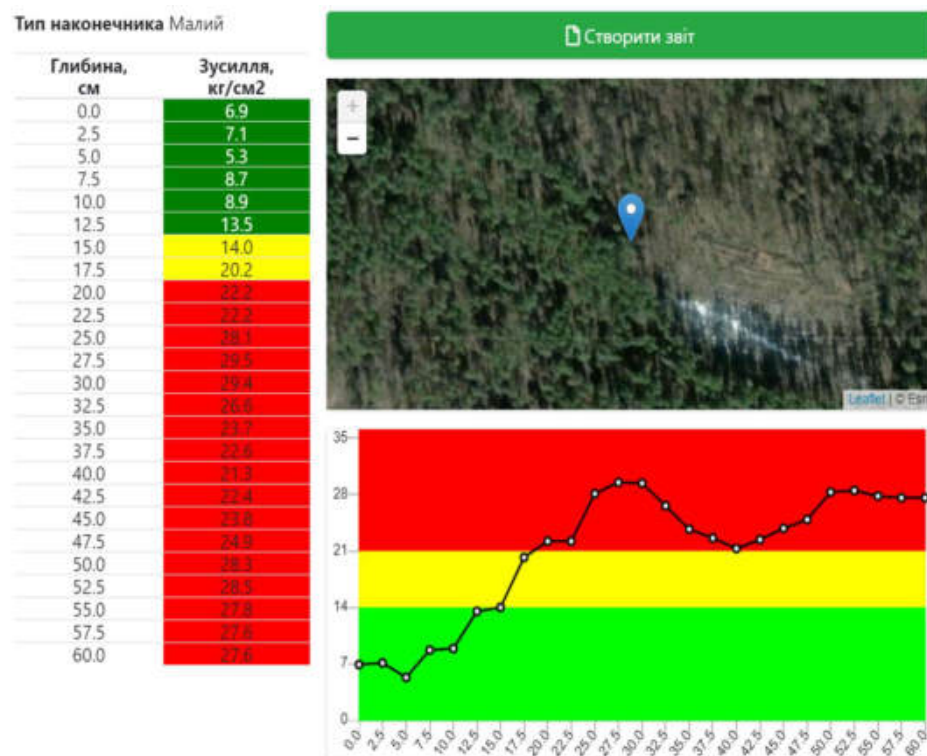

Фото 20

Вимірювання щільності після проведення суцільних санітарних рубок у виділі 9.2, кварталу 37 Гладковицького лісництва проводилося у листопаді 2025 року, про що свідчать показники вимірювання, які були завантажені з приладу (рис. 8-9). Координати точок вимірювання:

- вимір 1 – широта 51.365437, довгота 28.859222;
- вимір 2 – широта 51.365471, довгота 28.859219.

Як показують результати вимірювань, у місці на глибині до 17,5-37,5 см у місцях вимірів умови для росту і розвитку рослин, сприятливі та задовільні.

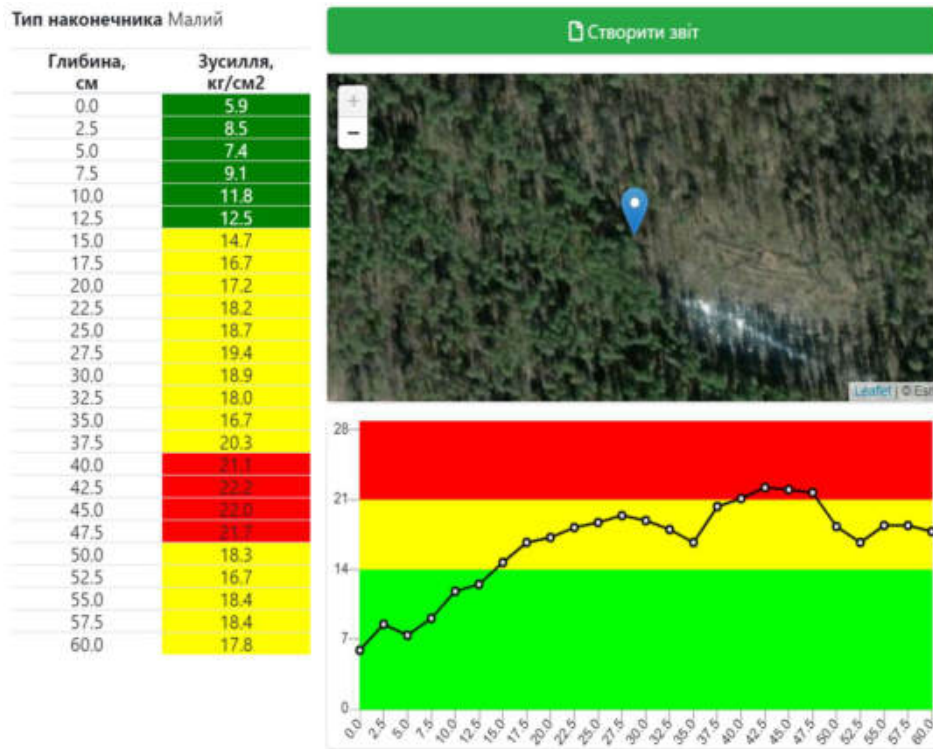

Рис. 9. Показники щільності ґрунтового покриття у виділі 9.2, кварталу 37 Гладковицького лісництва вимір 2

Ігнатпільське лісництво, квартал 19, виділ 18.2

У виділі 18.2, кварталу 19 проводилась суцільні санітарні рубки сосни звичайної (фото 21). На фото 22 відображені координати виділу.

Фото 21

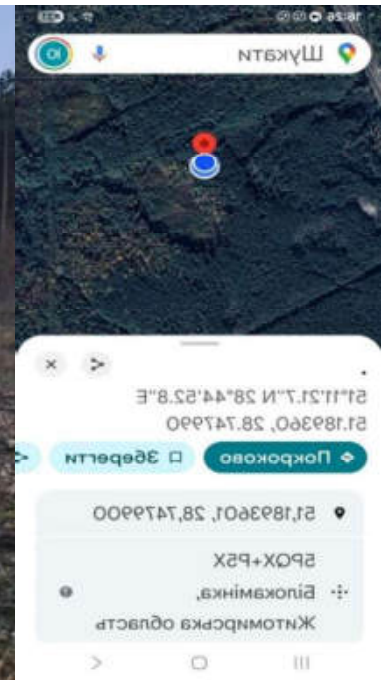

Фото 22

Рельєф території виділу рівний, спокійний, з відсутністю схилів, виразних форм мезорельєфу. Живий надґрунтовий покрив представлений зеленими мохами (дикран багатоніжковий, плевроцій Шребера), молінією голубою, кострицею, осокою, проективне покриття 40-50 %. На поверхні ґрунту сформувався шар підстилки потужністю 3-5 см, яка

складається з хвої, дрібних гілок, трав'янистих рослин та іншого опаду. У коліях, що утворилась при проходах колісної техніки подекуди відмічені незначні пошкодження шару лісової підстилки – продавлювання. З території виділу вивезена промислова деревина. Порубкові рештки залишилися на перегнивання (фото 23-24).

Фото 23

Фото 24

Вимірювання щільності після проведення суцільних санітарних рубок у виділі 18.2, кварталу 19 Ігнатпільського лісництва проводилося у листопаді 2025 року, про що свідчать показники вимірювання, які були завантажені з приладу (рис. 10-11). Координати точок вимірювання:

- вимір 1 – широта 51.146729, довгота 28.765657;
- вимір 2 – широта 51.146557, довгота 28.765673.

Як показують результати вимірювань на глибині до 15,0 см у місцях вимірів умови для росту і розвитку рослин сприятливі та задовільні, глибше спостерігається ущільнення.

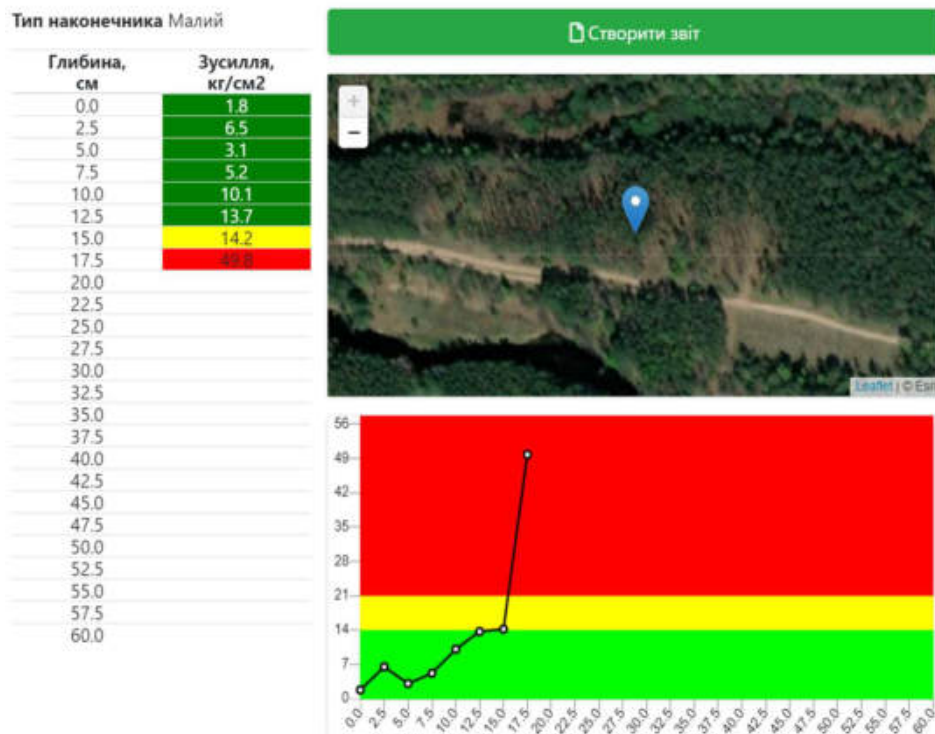

Рис. 10. Показники щільності ґрунтового покриву у виділі 18.2, кварталу 19 Ігнатпільського лісництва, вимір 1

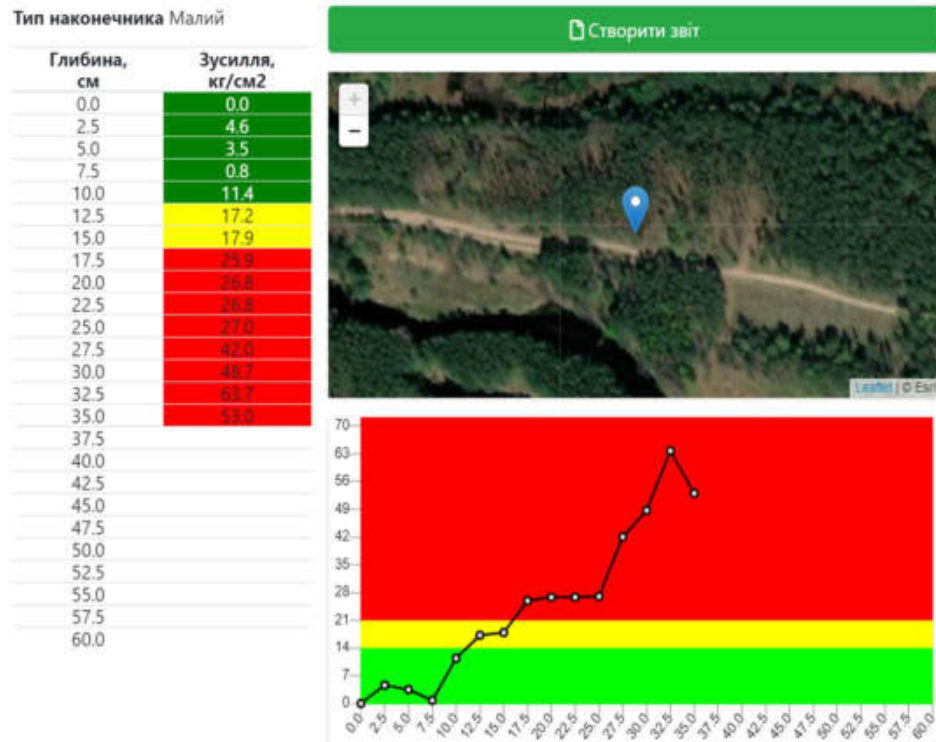

Рис. 11. Показники щільності ґрунтового покриття у виділі 18.2, кварталу 19 Ігнатпільського лісництва вимір 2

Ігнатпільське лісництво квартал 32, виділ 26

У виділі 26, кварталу 32 проводилась суцільні санітарні рубки сосни звичайної (фото 25). На фото 26 відображені координати виділу.

Фото 25

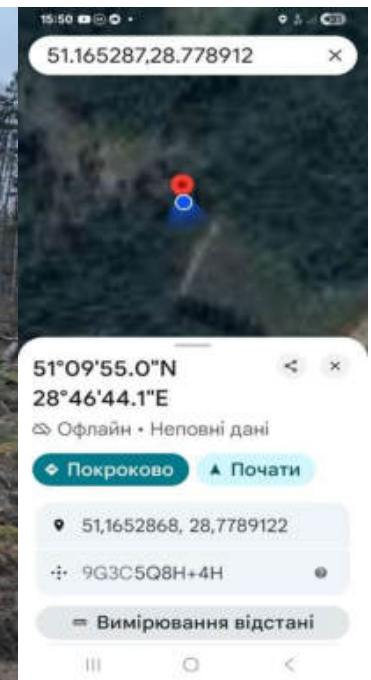

Фото 26

Рельєф території виділу рівнинний. Живий надґрунтовий покрив представлений мохами (дикран багатоніжковий, плевроцій Шребера), молінією голубою, тонконогом лучним, проективне покриття 40-50 %. На поверхні ґрунту сформувався шар лісової підстилки потужністю 5-6 см, яка складається хвої, дрібних гілок, трав'янистих рослин та іншого опаду.

Промислова деревина вивезена. Порубкові рештки залишені залишена для перегнивання. На ділянці після проведених робіт планової діяльності, виконані роботи з підготовки ґрунту для лісовідновлення – нарізані борозни глибиною 10-15 см. Проведено створення лісових культур (фото 27-30).

Фото 27

Фото 28

Фото 29

Фото 30

Вимірювання щільності після проведення суцільних санітарних рубок у виділі 26, кварталу 32 Ігнатпільського лісництва проводилося у листопаді 2025 року, про що свідчать показники вимірювання, які були завантажені з приладу (рис. 12-13). Координати точок вимірювання:

- вимір 1 – широта 51.165020, довгота 28.778799;
- вимір 2 – широта 51.165115, довгота 28.778778.

Як показують результати вимірювань, до глибини 42,5-60,0 см у місцях вимірів умови для росту і розвитку рослин сприятливі та задовільні.

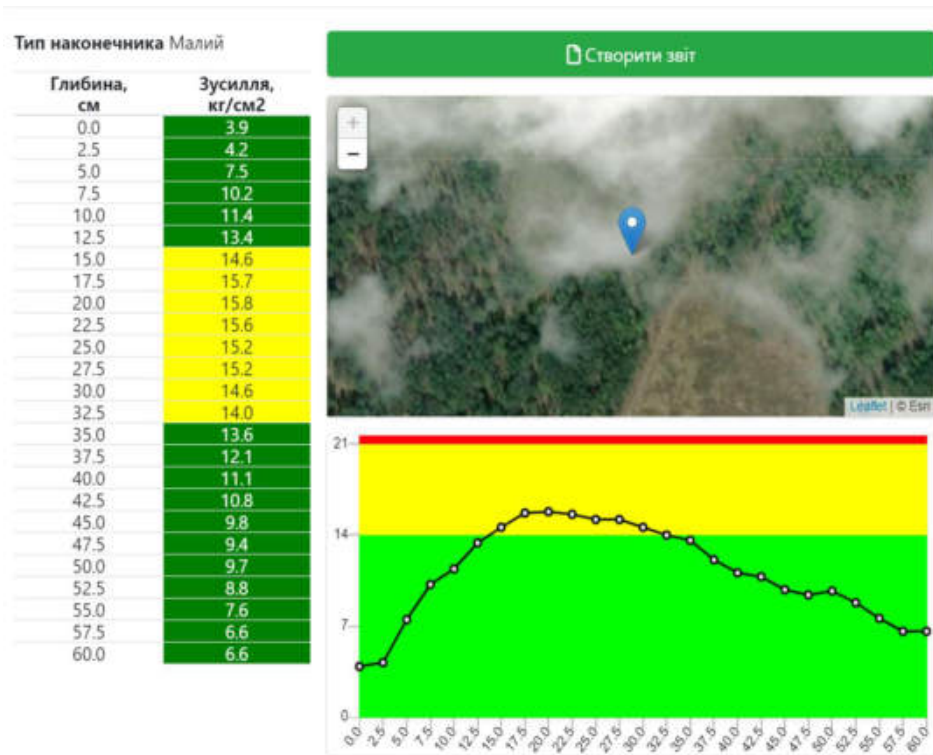

Рис. 12. Показники щільності ґрунтового покриття у виділі 26, кварталу 32 Ігнатпільського лісництва, вимір 1

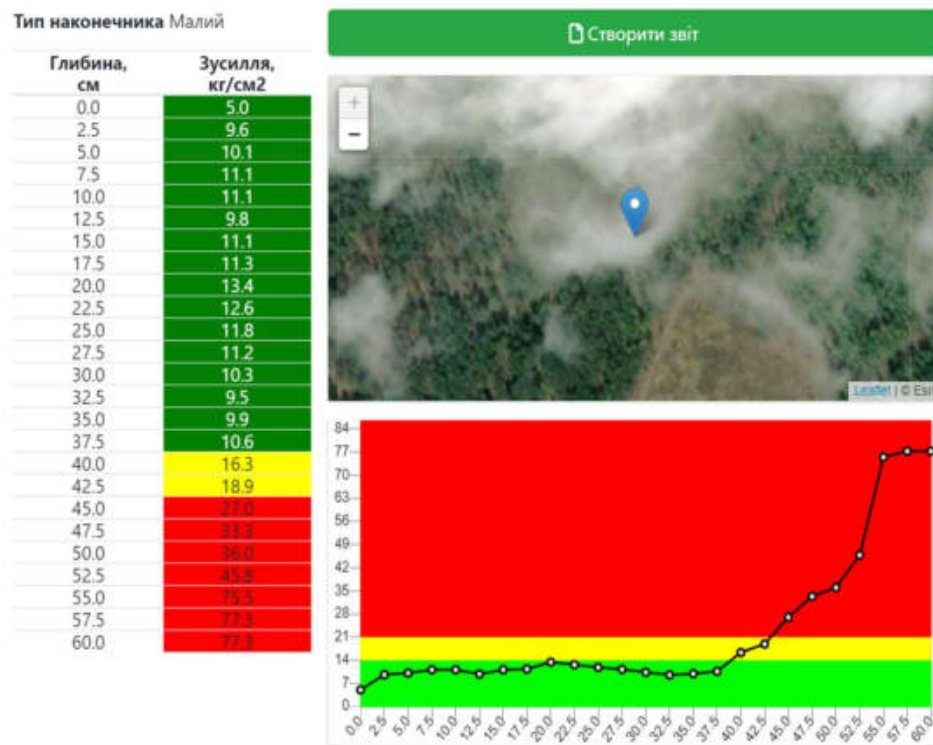

Рис. 13. Показники щільності ґрунтового покриття у виділі 26, кварталу 32 Ігнатпільського лісництва вимір 2

Ігнатпільське лісництво, квартал 46, виділ 19.1

У виділі 19.1, кварталу 46 проводилась суцільні санітарні рубки сосни звичайної (фото 31). На фото 32 відображені координати виділу.

Фото 31

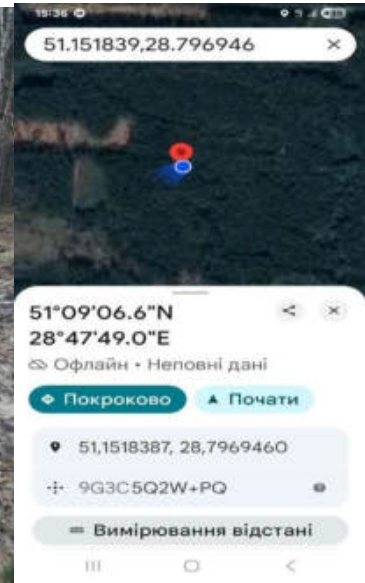

Фото 32

Рельєф території виділу рівнинний спокійний, з відсутністю виразних форм мезорельєфу. Живий надґрунтовий представлений осокою, кострицею, куничником, чорницею, зеленими мохами, проективне покриття 40-50 %. На поверхні ґрунту сформувався шар лісової підстилки потужністю 3-5 см, мозаїчний. Вона складається з хвої, дрібних гілок, трав'янистих рослин та іншого опаду. На поверхні ґрунту наявні незначні продавлення лісової підстилки після проходження колісної техніки, ґрунтовий покрив залишився не ушкодженим. Промислова деревина вивезена. На ділянці після проведених робіт планової діяльності, виконані роботи з підготовки ґрунту для лісовідновлення – нарізані борозни глибиною 10-15 см. Проведено створення лісових культур (фото 33-36).

Фото 33

Фото 34

Фото 35

Фото 36

Вимірювання щільності після проведення суцільних санітарних рубок у виділі 19.1, кварталу 46 Ігнатпільського лісництва проводилося у листопаді 2025 року, про що свідчать показники вимірювання, які були завантажені з приладу (рис. 14-15). Координати точок вимірювання:

- вимір 1 – широта 51.151890, довгота 28.796762;
- вимір 2 – широта 51.151814, довгота 28.796972.

Як показують результати вимірювань, до глибини 60 см у місцях вимірів умови для росту і розвитку рослин сприятливі та задовільні.

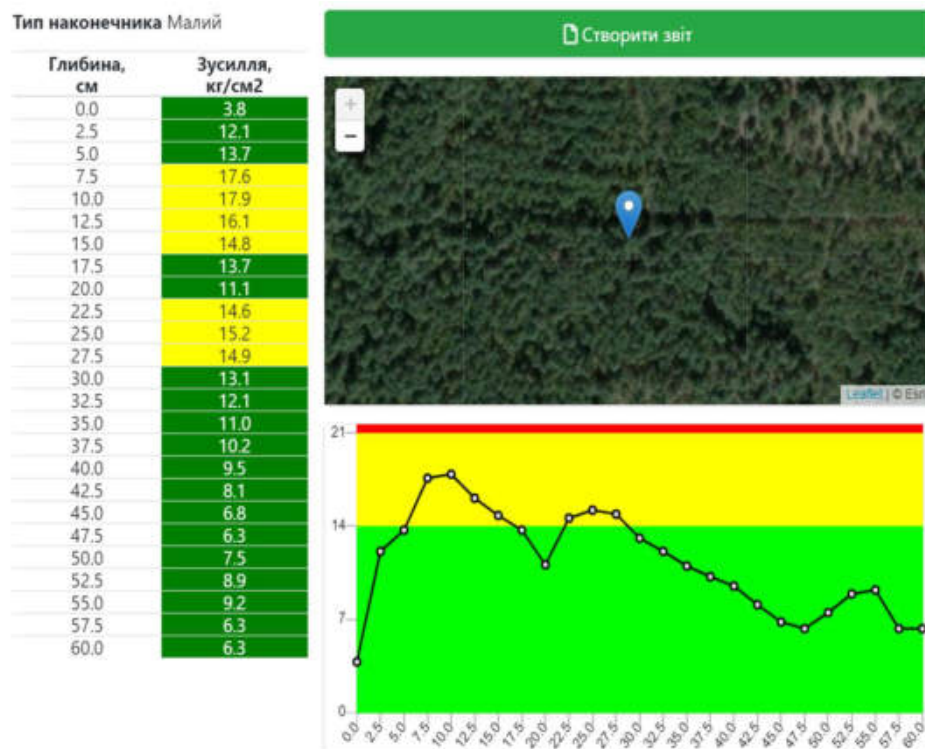

Рис. 14. Показники щільності ґрунтового покриву у виділі 19.1, кварталу 46 Ігнатпільського лісництва, вимір 1

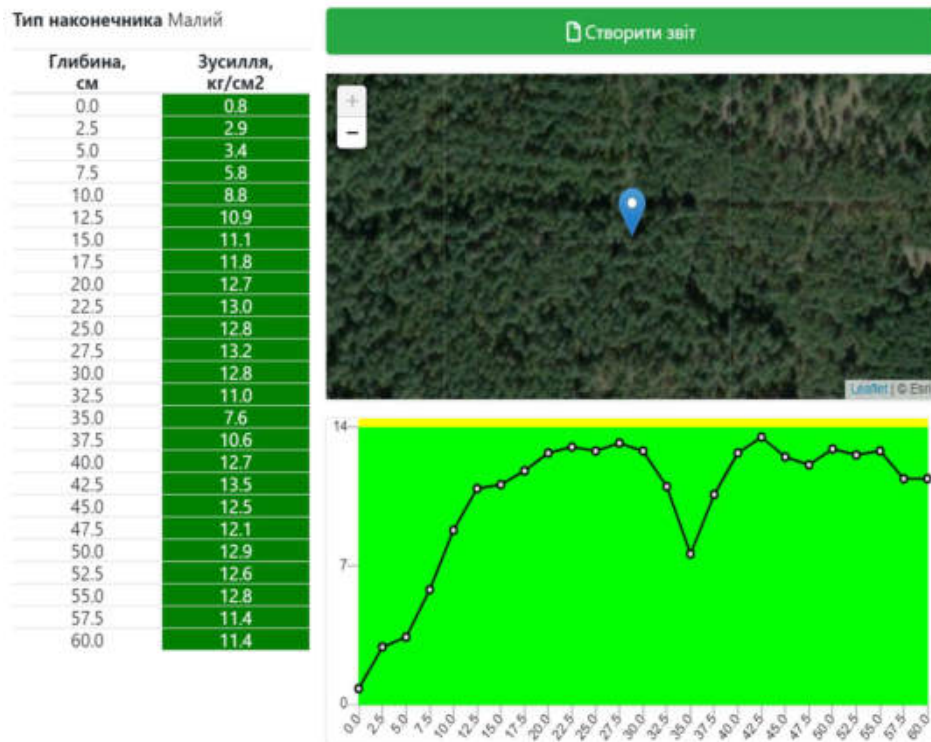

Рис. 15. Показники щільності ґрунтового покриття у виділі 19.1, кварталу 46 Ігнатпільського лісництва вимір 2

Піщаницьке лісництво, квартал 57, виділ 26.1

У виділі 2.1, кварталу 57 проводилась суцільні санітарні рубки сосни звичайної (фото 37). На фото 38 відображені координати виділу.

Фото 37

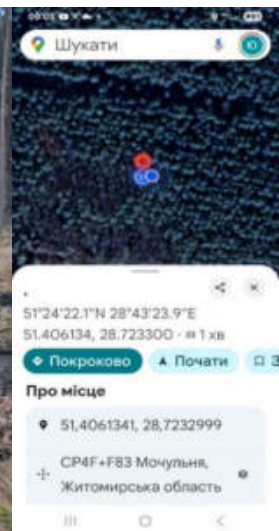

Фото 38

Рельєф території виділу рівнинний, спокійний, з відсутністю виразних форм мезорельєфу. Живий надґрунтовий покрив добре розвинений (проективне покриття 80 %). Представлений мохами (дикран багатоніжковий, плевроцій Шребера), молінією голубою, осокою трясуцковидною, ситником розлогим. На поверхні ґрунту сформувався шар лісової підстилки потужністю 8 см, яка складається з хвої, дрібних гілок, трав'янистих рослин та іншого опад. На поверхні ґрунту відсутні значні продавлення лісової підстилки після проходження колісної техніки, шар ґрунту залишився не ушкодженим. На ділянці після проведених робіт

планової діяльності, виконані роботи з підготовки ґрунту для подальшого лісовідновлення – нарізані борозни глибиною 10-15 см. Проведено створення лісових культур (фото 39-41).

Фото 39

Фото 40

Фото 41

Вимірювання щільності після проведення суцільних санітарних рубок у виділі 26.1, кварталу 57 Піщаницького лісництва проводилося у листопаді 2025 року, про що свідчать показники вимірювання, які були завантажені з приладу (рис. 16-17). Координати точок вимірювання:

- вимір 1 – широта 51.405998, довгота 28.722906;
- вимір 2 – широта 51.406044, довгота 28.723024.

Як показують результати вимірювань, до глибини 10-15 см у місцях вимірів умови для росту і розвитку рослин сприятливі та задовільні.

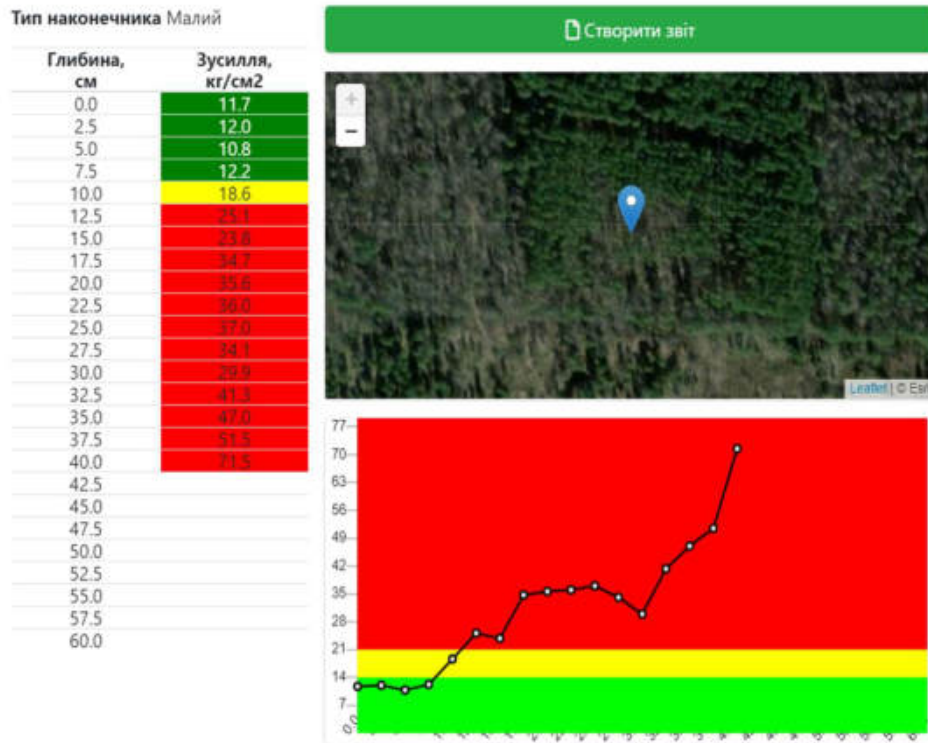

Рис. 16. Показники щільності ґрунтового покриття у виділі 26.1, кварталу 57 Пiщаницького лiсництва, вимiр 1

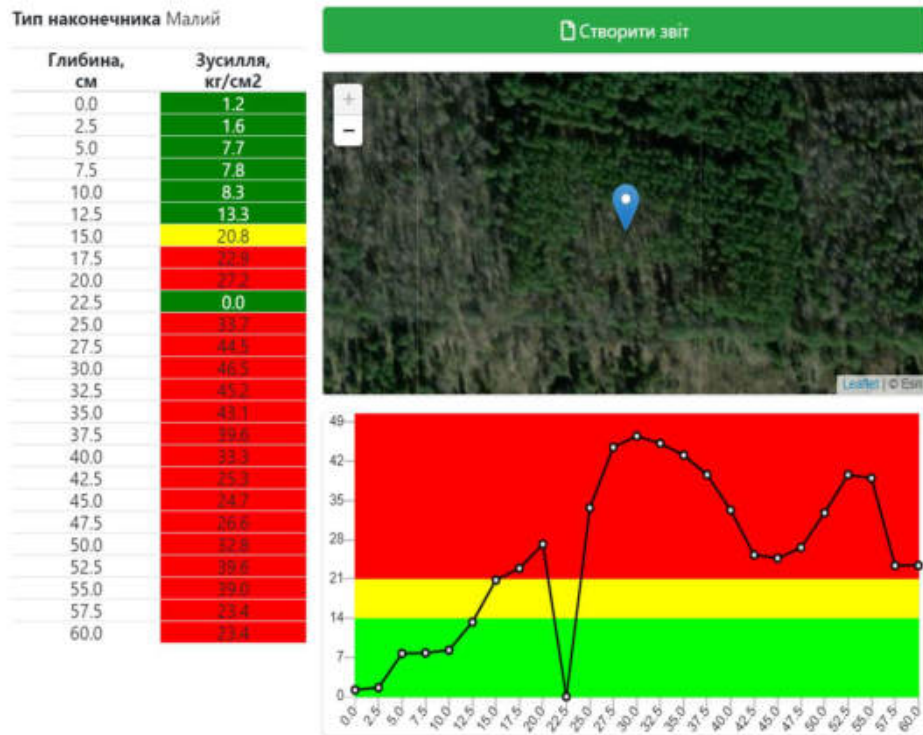

Рис. 17. Показники щільності ґрунтового покриття у виділі 26.1, кварталу 57 Пiщаницького лiсництва вимiр 2

Піщаницьке лісництво квартал 57, виділ 27

У виділі 27, кварталу 57 проводилась суцільні санітарні рубки сосни звичайної (фото 42). На фото 43 відображені координати виділу.

Фото 42

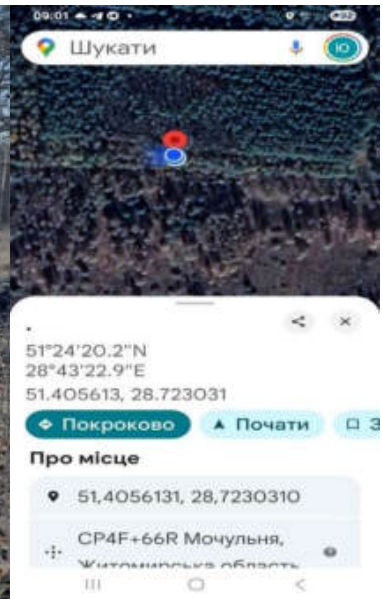

Фото 43

Рельєф території виділу рівнинний, з відсутністю виразних форм мезорельєфу. Живий надґрунтовий покрив добре розвинений (проективне покриття 80 %). Представлений зеленими мохами, молінією голубою, осокою трясучковидною. На поверхні ґрунту сформувався шар лісової підстилки потужністю 5-6 см, мозаїчно. Вона складається з хвої, дрібних гілок, трав'янистих рослин та іншого опаду. Промислова деревина вивезена. Відмічено незначне пошкодження шару лісової підстилки – продавлювання. На ділянці після проведених робіт планової діяльності, виконані роботи з підготовки ґрунту для подальшого лісовідновлення – нарізані борозни глибиною 10-15 см. Проведено створення лісових культур (фото 44-45).

Фото 44

Фото 45

Вимірювання щільності після проведення суцільних санітарних рубок у виділі 26.1, кварталу 57 Піщаницького лісництва. 11.2025 року, про що свідчать показники вимірювання, які були завантажені з приладу (рис. 18-19). Координати точок вимірювання:

- вимір 1 – широта 51.405701, довгота 28.723139;
- вимір 2 – широта 51.405800, довгота 28.722931.

Як показують результати вимірювань, до глибини 30 см у місцях вимірів умови для росту і розвитку рослин сприятливі та задовільні.

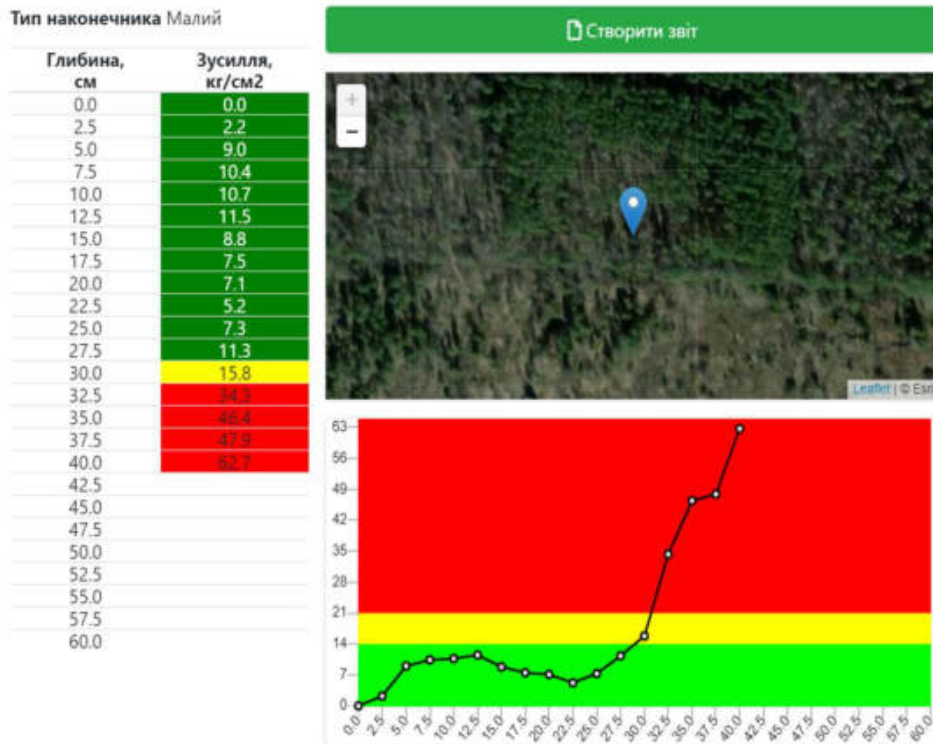

Рис. 18. Показники щільності ґрунтового покритву у виділі 26.1, кварталу 57 Піщаницького лісництва, вимір 1

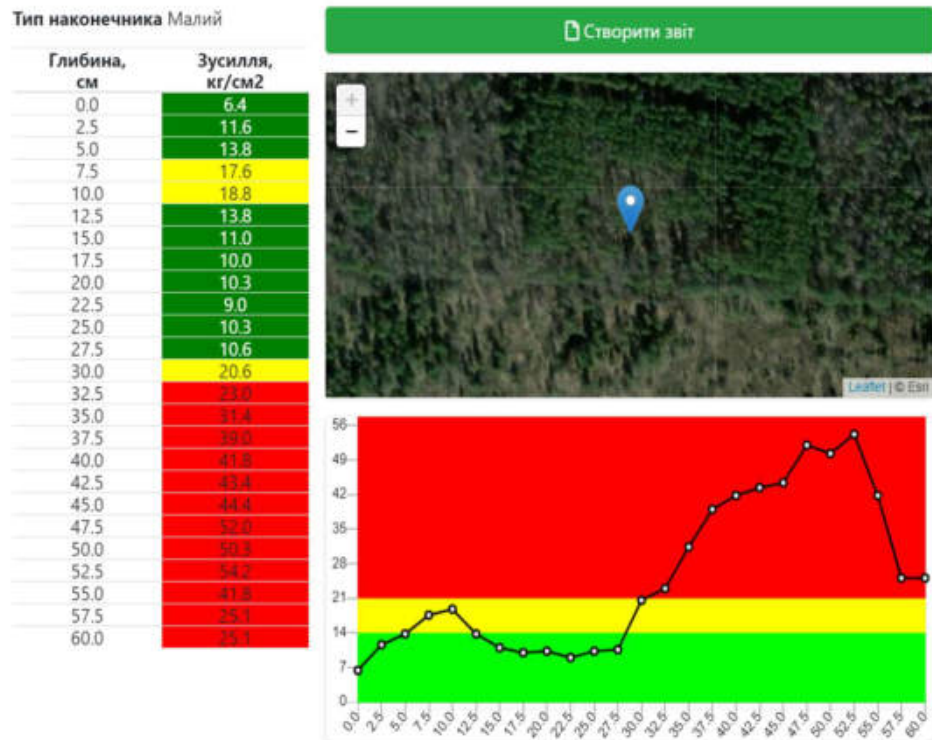

Рис. 19. Показники щільності ґрунтового покритву у виділі 26.1, кварталу 57 Піщаницького лісництва вимір 2

ВИСНОВОК

Післяпроектний моніторинг, проведений у репрезентативних виділах Овруцького надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України», показав, що розбіжностей між прогнозованим та фактичним впливом господарської діяльності на ґрунтовий покрив не виявлено. Мають місце незначні пошкодження лісової підстилки, техногенні продавлення ґрунту в результаті проходів важкої колісної техніки під час лісорубних робіт. На більшості виділів рельєф рівнинний, на деяких розвинений мезорельєф, але висока поглинаюча здатність ґрунтів легкого гранулометричного складу (супіщаного), потужний шар лісової підстилки, виключають можливість розвитку водної або вітрової ерозії на обстеженій території. На деяких виділах спостерігається початок процесу інтенсивного самовідновлення лісових порід за рахунок росту порід другого ярусу.

Проведено вимірювання щільності ґрунтового покриву на ділянках після вирубки за допомогою щільноміру ґрунту. Результати вимірювань не зафіксували значної твердості та переущільнення ґрунту після проведення суцільних санітарних рубок. Обстежені квартали та виділи були визначені репрезентативними для усєї території надлісництва.

Ведення лісогосподарської діяльності з дотриманням встановлених законодавством України вимог, що ґрунтуються на багаторічному досвіді лісоводів-практиків та сучасних наукових розробках у галузі лісівництва (Санітарні правила в лісах України, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 27.07.1995 р. № 555 з доповненнями і змінами), використання машин і механізмів, що забезпечують мінімальне пошкодження ґрунтів з метою збереження їх водно-фізичних властивостей та запобігання ерозійним процесам, не наносить жодної шкоди ґрунтовому покриву лісових масивів, не спричиняє розвиток деградаційних процесів взагалі та процесів ерозії ґрунтів зокрема.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Правила відтворення лісів. Постанова Кабінету Міністрів України від 1 березня 2007 р. №303. Офіційний вісник України. 2007. № 16.
2. Правила рубок головного користування, Наказ Держкомітету лісового господарства України 23.12.2009 № 364. Офіційний вісник України. 2010. № 6.
3. Санітарні правила в лісах України, Постанова Кабінету Міністрів України від 27.07.1995 р. № 555. Урядовий кур'єр. 1995.
4. Гнатенко О. Ф., Капшик М. В., Петренко Л. Р., Вітвицький С. В. Ґрунтознавство з основами геології. Київ: Оранта, 2005, 648 с.
5. Полупана М. І. Класифікація ґрунтів України. Київ: Аграрна наука, 2005, 300 с.
6. Державне управління науково-організаційним процесом обстеження ґрунтів та їх охорони в Україні у ХХ столітті. Київ: ВІК ПРИНТ, 2015., 152 с.
7. Ґрунтознавство. Природокористування. Спеціальний випуск реферативного журналу «Агропромисловий комплекс України». Київ: ВІК ПРИНТ, 2013, 186 с.
8. Назаренко І. І., Польчина С. М., Нікорич В. А. Ґрунтознавство. Чернівці: Книги – ХХІ, 2004, 400 с.
9. ДСТУ 4077-2001 Якість води. Визначення рН (ISO 10523:1994, MOD). [Чинний до 2026-01-01]. Київ: «Держспоживстандарт», 2003, 10 с.
10. ДСТУ ISO 6059:2003 Якість води. Визначання сумарного вмісту кальцію та магнію. Титриметричний метод із застосуванням етилендіамінтетраоцтової кислоти (ISO 6059:1984, IDT) [Чинний від 2004-07-01]. Київ: «Держспоживстандарт», 2004, 5с.
11. ДСТУ ISO 9297:2007 Якість води. Визначення хлоридів. Титрування нітратом срібла із застосуванням хромоту як індикатора (метод Мора) (ISO 9297:1989, IDT). [Чинний від 2007-30-07]. Вид. офіц. Київ: «Держспоживстандарт», 2003, 16 с.
12. ДСТУ ISO 6058:2003 Якість води. Визначання кальцію. Титриметричний метод із застосуванням етилендіамінтетраоцтової кислоти (ISO 6058:1984, IDT) [Чинний від 2003-10-07]. Київ: «Держспоживстандарт», 2004, 12 с.
13. ДСТУ ISO 9963-1:2007 Якість води. Визначення лужності. Частина 1. Визначення загальної та часткової лужності (ISO 9963-1:1994, IDT) [Чинний від 2003-30-07]. Київ: «Держспоживстандарт», 2010, 6 с.
14. ДСТУ 7525:2014 Вода питна. Вимоги та методи контролювання якості. [Чинний від 2014-23-10]. Київ: «Держспоживстандарт», 2015.
15. ДСТУ ISO 6777:2003 Якість води. Визначання нітритів. Спектриметричний метод молекулярної абсорбції (ISO 6777:1984, IDT) [Чинний від 2003-21-07]. Київ: «Держспоживстандарт», 2014.
16. ДСТУ 4078-2001 Якість води. Визначення нітрату. Частина 3. Спектриметричний метод із застосуванням сульфосаліцилової кислоти (ISO 7890-3:1988, MOD) [Чинний до 2026-01-01]. Київ: «Держспоживстандарт», 2003.
17. ДСТУ 4808:2007 Джерела централізованого питного водопостачання. Гігієнічні та екологічні вимоги щодо якості води і правила вибирання [Чинний від 2007-05-07]. Київ: «Держспоживстандарт», 2012.
18. ДСТУ ISO 7887:2003 Якість води. Визначання і досліджування забарвленості (ISO 7887:1994, IDT) [Чинний до 2025-31-12]. Київ: «Держспоживстандарт», 2025.
19. Гігієнічний норматив якості води водних об'єктів для задоволення питних, господарсько-побутових та інших потреб населення. Наказ МОН від 02.05.2022 р. № 721. Офіційний вісник України, №41, 110 с.